

**TOPICAL ISSUES OF INTELLECTUAL
PROPERTY IN UKRAINE AND
THE EUROPEAN UNION**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ**

Institute of educational and professional developments
Limited Liability Company «SNK Group»
State Higher Educational Institution
«Uzhhorod National University»
Science park «Synergy»
Faculty of Law, State University
of Infrastructure and Technology
Economic Court of Transcarpathian region
Scientific-Research Institute of Intellectual Property
National Academy of Law Sciences of Ukraine

TOPICAL ISSUES OF INTELLECTUAL PROPERTY IN UKRAINE AND THE EUROPEAN UNION

Materials

VII International research and practice conference
30 September – 01 October 2023

Budapest, 2023

Інститут освіти та професійного розвитку
Товариство з обмеженою відповідальністю «СНК груп»
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»
Науковий парк «Синергія»
Юридичний факультет Державного університету
інфраструктури та технологій
Господарський суд Закарпатської області
Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності
Національної академії правових наук України

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Матеріали

VII Міжнародної науково-практичної конференції
30 вересня – 01 жовтня 2023

Будапешт, 2023

HU ISBN 978-615-82183-3-7
ISBN 978-615-82183-5-1 (PDF)

Appears (in English, Hungarian, German, Ukrainian) **1** times a year, («autumn»).

(The editorial board reserves the right to make changes).

Articles, studies, reviews, etc. they reflect the authors' opinions.

Founder and publisher: Oktatási és Szakmai Fejlesztési Intézet Alapítvány, Institute of Educational and Professional Development.

Official registration number: 01-01-0012772

1065 Budapest, Hajós utca 17. 1/2. Tel.: +36704136699.

E-mail: iepdoffice@gmail.com

Proofreaded journals. Each manuscript submitted for publication is called double-blind peer-reviewed. The journal only publish original, previously unpublished works.

Editor in chief:

Litvin István PhD, Oktatási és Szakmai Fejlesztési Intézet Alapítvány elnöke (Institute of Educational and Professional Development)

Scientific secretary:

Prof. **Barabash Olha**, Doctor of Law, professor of the department of general legal disciplines Institute of Law Lviv State University of Internal Affairs Prof. JUDr:

Editing the editorial board:

Hungary:

Dr. habil. **Kozár László** PhD mindkettő Management and Business tudományterület. Intézetvezető Egyetemi Magántanár Budapesti Gazdasági Egyetem

Ukraine:

Prof. JUDr. **Slipchenko Svyatoslav**, DrSc, Department of Civil Law Disciplines, Kharkiv National University of Internal Affairs

Prof. JUDr. **Zhornokui Yurii**, DrSc, Head of Department of Civil Law and Process, Kharkiv National University of Internal Affairs

Assoc.Prof.Dr. **Stepan Lytvyn** PhD, Department of Civil Law and Process at the State higher educational establishment "Uzhhorod National University", Lawyer.

Alla Diduk, Ph.D. in Law, Associate Professor, Professor of the Department of Civil Law and Procedure National Aviation University (Kiev, Ukraine)

Assoc.Prof Dr. **Elena Pikhurets** PhD, Department of Civil Law Disciplines, Kharkiv National University of Internal Affairs

Prof. **Barabash Olha**, Doctor of Law, professor of the department of general legal disciplines Institute of Law Lviv State University of Internal Affairs Prof. JUDr:

Associate Professor, **Kateryna Dobkina**, Doctor of Law, Dean Faculty of Law State University of Infrastructure and Technologies Kyiv, Ukraine

Prof. **Kostiuchenko Olena** Doctor of Law, Leading researcher in Department of Ensuring of integration between academic and university science and legal education development of Kyiv Regional Centre of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine

JUDr. **Yaroslav Stupnik**, CSc, Department of Criminal Law and Procedure at the State higher educational establishment "Uzhhorod National University"

Judicial expert **Olexandr Doroshenko** PhD in Law, Director Scientific-Research Institute of Intellectual Property National Academy of Law Sciences of Ukraine

Victor Shcherbina, Professor of the Chair of Labor and Social Maintenance Law Taras Shevchenko National University of Kyiv

Kozhevnykova Victoria Professor of the Department of Civil Law and Procedure of the National Aviation University

ЗМІСТ

Барабаш О. О. Вплив штучного інтелекту на сучасний світ: позитивні трансформації та існуючі загрози	9
Безега Т. М. ІТ технології як складова інтелектуального вдосконалення функціонування органів адвокатського самоврядування України	15
Berezhnyskyi Mykola. Port Enterprises and Artificial Intelligence	22
Булеца С. Б. Місце торговельної марки та промислового зразку в модному праві (Fashion law)	24
Ващинець І. І. Вільне використання творів у новому законі України “Про авторське право і суміжні права”	30
Glotov Sergiy. Category of “use” for works protected by related rights ...	36
Деревянко Н. З. Актуальні проблеми адміністрування у сфері інтелектуальної власності	38
Дорошенко О.Ф., Дорошко Г.К. Актуальні проблеми судової експертизи об’єктів інтелектуальної власності	42
Журова Д. І. Експертиза інтелектуальної власності на сорт рослин	47
Zayachuk Roman. Actual issues of management of the transport enterprise of Ukraine	51
Kavchuk Viktor. Critical thinking and innovativeness as factors influencing the competitiveness of an entrepreneur	54
Коваленко Я. Трудові правовідносини між роботодавцем та працівником, як запорука первинного набуття прав роботодавцем у правовідносинах щодо службових об’єктів прав інтелектуальної власності	57
Копча В. В. Правове дослідження слідів на місці злочину: тасологія і дктилоскопія.	61

Lachman Maksym. Main aspects of national security of Ukraine	65
Levytsky Volodymyr. Theoretical and practical aspects of a lawyer's professional activity.....	68
Ляшенко О. С., Дяченко В. О., Россіхіна Г. В. Огляд властивостей та переваг використання цифрових водяних знаків для встановлення авторства та власності.....	71
Malytskyi Pavlo. Stages and Key Aspects of Development of Automobile Transport Enterprises in Ukraine.....	76
Novoselska Iryna, Haydai Sofia. Violation of intellectual property rights through internet piracy.....	79
Novoselska Iryna, Pavlovska Alina. Unfair competition in the sphere of intellectual property.....	82
Overko Vitaliy	86
Питель О. В. Експертиза інтелектуальної власної комерційного (фірмового) найменування	88
Субко Rostyslav. Communication management of an international company in the conditions of European integration.....	91
Чепис О.І. Охорона прав на торговельні марки у метавесвіті	94
Шимон С. І. Авторські права на комп'ютерні програми у контексті євроінтеграційних процесів в Україні.....	98
Shurak Lev. Innovative Activity of Transport Enterprises: Issues and Prospects	102

Барабаш О. О.,

*докторка юридичних наук, професорка,
професорка кафедри загально-правових дисциплін
Інституту права Львівського державного університету
внутрішніх справ (Львів, Україна)
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-2666-9696>
Scopus Author ID: 57194699372
kolibri1961@ukr.net*

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА СУЧАСНИЙ СВІТ: ПОЗИТИВНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ІСНЮЮЧІ ЗАГРОЗИ

Штучний інтелект (далі – ШІ) – це галузь, яка швидко розвивається та здійснила революцію у нашій взаємодії з технологіями. Від чат-ботів до безпілотних літальних апаратів – штучний інтелект змінює світ, яким ми його знаємо. Так, увесь світ спостерігав яскраві перемоги ШІ над людиною: 1997 року комп'ютер Deep Blue перемагає чемпіона з шахів Гаррі Каспарова; у 2011 році Watson – суперкомп'ютер компанії IBM обіграє чемпіона світу з питань загальної ерудиції у телевікторині; у 2016 програма AlphaGo перемогла професійного гравця вищого рангу з Південної Кореї у грі в Го. А у 2021 році кілька NLP моделей компаній Baidu, Google, Microsoft перевершили людину в проходженні тестів SuperGlue на розуміння тексту – 91,2% правильних відповідей у ШІ проти 89,9% у людини.

Але що ж таке ШІ та як він працює? Людство, з його появою, почало створювати для себе всі необхідні зручності, які допомагають у повсякденному житті. І в результаті цього процесу виникли технології та машини, які безпосередньо використовуються людиною. Одним із напрямків таких технологій є ШІ. ШІ – це певна імітація людського інтелекту в машинах, запрограмованих думати та діяти як людина. Він включає в себе розробку алгоритмів та комп'ютерних програм, які можуть виконувати завдання, які зазвичай вимагають людського інтелекту, такі як візуальне сприйняття, розпізнавання мови, прийняття рішень та мовний переклад.

ШІ охоплює безліч галузей, включаючи машинне навчання, обробку природної мови та робототехніку. При цьому машинне навчан-

ня – це підмножина ШІ, що дозволяє машинам вчитися на даних без явного програмування. Обробка природної мови включає навчання машин розуміти людську мову і реагувати на неї, у той час як робототехніка передбачає створення машин, здатних виконувати фізичні завдання.

На даний час у Європейському Союзі відбувається активний розвиток правового регулювання технологій ШІ. Можна говорити про лідерство ЄС у галузі розробки ШІ. Саме ЄС підготував єдиний на сьогоднішній день документ, який торкається більшості проблемних аспектів, що виникають внаслідок застосування систем ШІ (Акт про ІІ) [1]. 19 лютого 2020 року головою Єврокомісії була представлена «Біла книга зі штучного інтелекту: європейський підхід по досконалості та довірі», в якій Євросоюз позиціонується як цифровий лідер у контексті надійності систем ШІ та економіки даних. Тут також вперше пропонується ризик-орієнтований підхід до регулювання ШІ та виділяються системи ШІ з високим ризиком. Біла книга закріплює необхідність співвідношення ШІ з правами людини, а також збереження контролю людини над системами ШІ. Документ спрямований на формування «екосистеми довіри», в межах якої забезпечуватиметься безпечний розвиток ШІ при дотриманні цінностей Союзу та прав громадян ЄС [2].

Біла книга пропонує ризик-орієнтований підхід до регулювання ШІ. В Акті ІІ виділено кілька рівнів ризику: системи з неприйнятним рівнем ризику, системи з високим ризиком, системи з обмеженим ризиком та системи із мінімальним ризиком. Союз формує підхід, який не гальмує розвиток технологій і водночас забезпечує гарантії захисту людських цінностей, прав і свобод людини. За рахунок закріплення правил та заборон щодо певних систем з'являється можливість компенсувати технологічне відставання Союзу від основних конкурентів. Дуже важливим аспектом підходу до ЄС є формування довіри громадян та бізнесу до технологій ШІ.

Європейський Союз до 2025 року збирається ухвалити закон, який регулюватиме розвиток систем штучного інтелекту. Яка імовірність того, що в Україні можливо приймуть подібний закон? Це неминуче, людство вже відчуває на собі необхідність регуляції цих процесів, тому рано чи пізно в Україні це теж відбудеться. Наскільки це законодавство актуальне у сучасних умовах війни — питання дискусійне. Адже реалізація певних заходів щодо концепції розвитку ШІ передбачає розвиток і науково-правової системи. Нещодавно провели

монографічне дослідження, на якому зібралось понад 40 українських і закордонних докторів наук, де створили стратегію розвитку штучного інтелекту на 2023-2030 роки. Вона передбачає як гармонійний розвиток в основних, ключових сферах суспільства, науки, освіти, промисловості, так і бачення розширення законодавчої бази врегулювання цього процесу [3].

ШІ є важливим для людства та існує у всіх сферах людської діяльності. ШІ відіграє вирішальну роль у сучасному світі, забезпечуючи автоматизацію, покращуючи процес прийняття рішень, підвищуючи ефективність та продуктивність, а також створює нові можливості для інновацій та зростання в різних галузях, включаючи охорону здоров'я, фінанси, виробництво, транспорт, електронну комерцію, освіту тощо. Наприклад, велика роль ШІ у медицині. ШІ може зробити революцію в медицині, допомагаючи в діагностиці, виборі лікування, розробки ліків та профілактики захворювань. Він може аналізувати великі обсяги медичних даних виявлення закономірностей та надання інформації, яка може допомогти медичним працівникам приймати більш швидкі та точні рішення.

ШІ також може допомогти у прогнозуванні ефективності лікування. За допомогою ШІ лікарі можуть проводити більш точні діагностики, передбачати можливі захворювання та розробляти індивідуальні лікувальні плани для пацієнтів. ШІ може покращити охорону здоров'я за рахунок покращення медичної діагностики, лікування та досліджень, а також допомоги в адміністративних завданнях, таких як планування пацієнтів та обробка медичних даних. І також може допомогти у прогнозуванні та профілактиці захворювань та персоналізованої медицини. Утім, ШІ викликатиме стурбованість з приводу етики та конфіденційності щодо використання даних пацієнтів та процесів прийняття рішень.

Крім того, штучний інтелект також важливий у сфері освіти. Його можна використовувати для покращення ефективності викладачів та один із способів підвищити їх продуктивність за допомогою ШІ – використовувати інструменти на базі штучного інтелекту для персоналізованого навчання та оцінки. Ці інструменти можуть аналізувати дані студентів, виявляти сильні та слабкі сторони та пропонувати індивідуальні шляхи навчання кожному студенту. У цій сфері ШІ штучний інтелект може допомогти автоматизувати рутинні завдання, такі як виставлення оцінок, дозволяючи викладачам зосередитися на більш важливих завданнях, таких як планування лекції та індивідуальне навчання.

Системи моніторингу на основі ШІ також можуть в режимі реального часу допомагати викладачам побудувати зворотний зв'язок зі студентами, що дозволяє більш ефективно втручатися та коригувати стратегії навчання. Також ШІ може бути корисним у сфері персоналізованого навчання, інтелектуальних систем навчання, автоматичного оцінювання та виявлення плагіату. ШІ також може допомогти у виявленні студентів з особливими освітніми потребами, надаючи їм цільову підтримку та ресурси для підвищення їх успішності.

Утім ШІ несе в собі й певні загрози. Так, Ілон Маск, як підприємець-мільярдер і генеральний директор Tesla, SpaceX, Neuralink та The Boring Company, відомий своїми амбітними цілями революціонізувати автомобільну, аерокосмічну та технологічну галузі, висловив стурбованість щодо потенційної небезпеки штучного інтелекту, назвавши його найбільшою екзистенційною загрозою для людства. Він закликав до більш суворого регулювання та нагляду за розвитком штучного інтелекту, щоб забезпечити його безпечно та відповідально використання. Ілон Маск виголосив багато промов про штучний інтелект, але його загальна ідея полягає в тому, що штучний інтелект репрезентує значний ризик для людства, якщо ми не підходимо до нього обережно. Він попередив, що ШІ може стати некерованим і представляти екзистенційну загрозу людству. Він вважає, що регулювання та нагляд необхідні для забезпечення безпечної та етичної розробки штучного інтелекту. Ілон Маск, співзасновник Apple Стів Возняк та інші видні діячі у сфері технологій навіть підписали відкритий лист із проханням зупинити як мінімум на шість місяців навчання систем штучного інтелекту (ШІ) потужніше, ніж GPT-4 [4].

Хоча ШІ – це комп'ютерна система, яка може виконувати завдання, які зазвичай потребують людського інтелекту, такі як візуальне сприйняття, прийняття рішень та обробка природної мови. Проте ШІ не вистачає свідомості, творчості та емоційного інтелекту, якими володіють люди. З іншого боку, люди мають здатність критично мислити, саморефлексувати і відчувати широкий спектр емоцій. У цьому, одним із найтривожніших питань, що стосуються ШІ може стати: «Які потенційні етичні наслідки створення інтелектуальних машин, які можуть думати та діяти автономно?»

Наслідки створення інтелектуальних машин, які можуть мислити та діяти автономно можуть включати такі переваги, як підвищення ефективності та продуктивності, а також такі ризики, як втрата робочих місць, проблеми з конфіденційністю та потенційне неправильне

використання чи зловживання технологією. Крім того, розробка таких машин може порушити етичні питання про природу свідомості, ролі технологій у суспільстві та відповідальності людей за забезпечення безпечного та етичного використання цих машин.

На жаль не існує універсального вирішення етичних проблем, пов'язаних зі ШІ, але деякі можливі підходи включають:

- 1) розробку етичних принципів та стандартів для розробки та використання ШІ та забезпечення їх дотримання;
- 2) забезпечення прозорості, підзвітності та зрозумілості систем ШІ та його процесів у прийнятті рішень;
- 3) заохочення міждисциплінарної співпраці між розробниками ШІ, фахівцями з етики, соціологами та іншими зацікавленими сторонами для виявлення та вирішення етичних проблем;
- 4) пріоритет безпеки, захищеності та конфіденційності окремих осіб та груп, на яких можуть вплинути системи ШІ;
- 5) участь у суспільному діалозі та освіті про ШІ і його потенційні етичні наслідки для підвищення поінформованості та заохочення відповідального використання;
- 6) підтримка та інвестування у дослідження етичних наслідків ШІ та вивчення способів зниження потенційної шкоди.

Незважаючи на означені вище проблеми, в останні роки ШІ досяг значних успіхів і може зробити революцію в різних галузях. Однак є також побоювання щодо його впливу на суспільство, як-от, заміщення робочих місць та упередженість при прийнятті рішень. Саме тому, необхідно прийняти нормативно-правові акти про ШІ, це може бути або серія рамкових законів, або окремих закон, який регулюватиме обмеження застосування ШІ, а також визначатиме контролюючі органи у цій сфері. Аби ми розуміли, що можливість використання штучного інтелекту зловмисниками – мінімальна. У цьому важливі безперервні наукові дослідження та розробки, поряд з етичними міркуваннями, які мають вирішальне значення для забезпечення відповідального використання ШІ.

Список використаних джерел:

1. Proposal for a Regulation laying down harmonised rules on artificial intelligence (AI Act). URL: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/75788> / (дата звернення: 27.09.2023).
2. White Paper on Artificial Intelligence: A European approach to excellence and trust. URL: <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/commission->

white-paper-artificial-intelligence-feb2020_en.pdf (дата звернення: 27.09.2023).

3. Штучний інтелект: експерт розповів про загрози, можливості та перші спроби контролю. *Суспільне. Новини*. 25 черв. 2023 р. URL: <https://suspilne.media/511347-stucnij-intelekt-ekspert-rozpoviv-pro-zagrozi-mozlivosti-ta-persi-sprobi-kontroly/> (дата звернення: 27.09.2023).
4. Яку загрозу вже зараз становить людству штучний інтелект і як можна її усунути? *Громадське радіо*. 2 квіт. 2023 р. URL: <https://hromadske.radio/podcasts/my-ie-buly-y-budem-informatsiynyy-maraton/yaku-zahrozu-standovyt-liudstvu-shtuchnyy-intelekt-vzhe-zaraz-i-iak-mozhna-ii-usunuty> (дата звернення: 27.09.2023).

Безега Тетяна Михайлівна

*к.і.н, доктор філософії, докторант кафедри цивільного права та адвокатури Харківського національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого, адвокат. м. Ужгород, Україна.
Науковий консультант – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права та адвокатури Харківського національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого Т.Б.Вільчик*

ІТ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СКЛАДОВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ

З появою ІТ технологій кардинально змінилися суспільні відносини в багатьох сферах діяльності людини. Інформаційні технології значно пришвидшили, а під час пандемії COVID-19 та у воєнний період, ще й уможливили роботу зокрема і інституту адвокатури України. Однак разом з цим підняли і багато питань, пов'язаних саме із інформаційною діяльністю та інформаційним забезпеченням органів адвокатського самоврядування.

За твердженням В.Святоцької впровадження новітніх інформаційно-телекомунікаційних засобів у систему органів адвокатського самоврядування передбачає створення сучасних електронних сервісів, призначених для спрощення здійснення окремих компонентів професійної діяльності адвоката, зокрема, таких, як підвищення кваліфікації, оплата організаційних внесків, поширення інформації щодо місця знаходження і спеціалізації адвокатів для потреб їх клієнтів тощо [1].

Не можливо не відзначити, що впродовж останніх років національна асоціація адвокатів України приділяє велику увагу питанням диджиталізації та розширенню функціоналу власного порталу.

З 2013 року на офіційному сайті НААУ починає функціонувати Єдиний реєстр адвокатів України. Це відрита офіційна база даних, якою може скористатися кожен, у кого є доступ до Інтернету. Вона містить дані про адвокатів, їх робочі контакти, статус – діючий або призупинений, наявність дисциплінарних санкцій проти адвока-

та, професійні досягнення та нагороди. Статус адвоката в Україні не може бути підтвердженим повністю без внесення даних про нього в цей реєстр [2].

У рамках стратегічного напрямку діяльності НААУ проводиться постійне вдосконалення Єдиного реєстру адвокатів України як з точки зору захисту даних, так і з точки зору дизайну, наповнення та додаткових функцій у профілі адвоката в ЄРАУ.

Відповідно до даних адміністрації НААУ, вже на 16.11.2022 р. 46,8 тисяч адвокатів (з 65,5 тис. зареєстрованих в ЄРАУ) – здійснюють свою діяльність, а майже 37,5 тисяч адвокатів – зареєстровані та активно користуються послугами онлайн-кабінету [3]. *«Хоча ще в 2013-2014 роках багато хто з адвокатів не мав навіть електронної пошти, а тепер всі онлайн, і в дуже короткий термін. Ми продовжуємо роботу над цим»,* – зазначив на засіданні Ради адвокатів України заступник Голови НААУ, РАУ Валентин Гвоздій [4].

У створених онлайн-кабінетах адвоката було запроваджено електронну генерацію ордерів (*які захищені від підробок, оскільки мають унікальний QR-код. Якщо хтось бажає перевірити профайл адвоката, який сформував ордер, він має можливість зробити це просто просканувавши QR-код за допомогою телефону*), онлайн-підвищення кваліфікації та автоматичне зарахування залікових балів. Про висвітлення своєї діяльності НААУ має сучасні інструменти для комунікації з адвокатською спільнотою не тільки через свій сайт, а й через адресні розсилки, соціальні мережі та телеграм-канал [5].

Перш за все, треба зазначити, що Радою адвокатів України на сьогодні прийнято ряд важливих організаційних рішень до кінця дії режиму воєнного стану. Серед них є рішення відповідно до якого, з метою захисту адвокатів, було закрито для публічного доступу інформацію про їхні адреси, мобільні телефони, фотографії, соцмережі, розміщені в Єдиному реєстрі адвокатів України [6].

У свою чергу, на період запровадження воєнного стану НААУ, яка об'єднує всіх адвокатів України та функціонує з метою забезпечення реалізації завдань адвокатського самоврядування, була змушена працювати в дистанційному режимі [7].

На відміну від інших органів адвокатського самоврядування, таких як ради адвокатів регіонів, Рада адвокатів України, кваліфікаційно-дисциплінарні комісії зобов'язані не тільки забезпечити кворум під час ухвалення рішень, але й дотримати прав усіх громадян, що за законом можуть брати участь у засіданнях та наділені правами. Це

особи, що виявили намір отримати право на провадження адвокатської діяльності, адвокати, щодо поведінки яких були подані скарги, та, власне, самі скаржники [8].

Зважаючи на неможливість своєчасного внесення законодавчих змін, у березні 2022 року постало питання пошуку рішень для оптимізації кваліфікаційних і дисциплінарних процедур на рівні Ради адвокатів України із одночасним дотриманням усіх вимог Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Після узгодження технічного рішення онлайн-засідань із вимогами законодавства, було напрацьовано відповідні зміни до Регламенту ВКДКА [9], Регламенту КДКА регіону [10] та Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність [11]. Результатом роботи стало ухвалення рішення Ради адвокатів України №34 від 25.03.2022 р. [12], яким уможливили проведення дистанційних онлайн засідань (в режимі реального часу при підключенні до Інтернету) за допомогою програм, відеоконференцв'язку та інших засобів комунікації [13], прописавши процедуру як для членів органів адвокатського самоврядування, так і для учасників справ.

Вказані технічні та організаційні заходи у своїй сукупності дозволили не лише відновити у найкоротший термін роботу кваліфікаційно-дисциплінарних органів адвокатури та оптимізувати процедурні питання, але й забезпечити суттєву економію витрат. Таким чином, напрацьована практика цілком може використовуватися і у подальшому після припинення воєнного стану [14].

Не менш важливим є використання інформаційних технологій в процесі підвищення кваліфікації адвоката. Значний акцент на використанні інформаційних технологій було зроблено в процесі реформування механізму підвищення кваліфікації адвокатів у 2019 та 2021 роках (пов'язане з прийняттям Порядку № 20 від 14 лютого 2019 року [15], Порядку №111 від 21 вересня 2019 року [16] та нової редакції Порядку № 63 від 3 липня 2021 року [17]). Основною метою цієї реформи, як зазначають науковці була побудова чіткої та зрозумілої в технічному плані процедури підвищення кваліфікації адвокатів в Україні [18]. Перевагами цього етапу реформування процедури підвищення кваліфікації адвокатів називають насамперед суттєве спрощення як доступу до інформації, яка безпосередньо пов'язана із відповідними заходами підвищення кваліфікації (зокрема, створено інтернет-платформу Центру акредитації ВША НААУ (<http://cpd.hsa.org.ua/>), на якій

в тому числі розміщена інформація про поточні та постійні акредитовані заходи з підвищення кваліфікації адвокатів, а у розділі «Кабінет адвоката» доступною є інформація, зокрема, про нараховані йому залікові бали, участь у запланованих заходах, а також щодо виконання вимог про підвищення кваліфікації за відповідний обліковий період) [19].

Враховуючи те, що сучасного адвоката неможливо уявити без застосування інформаційних технологій, було створено Комітет з ІТ-права [20], який є постійно діючим колегіальним дорадчим органом, утвореним при Національній асоціації адвокатів, метою якого є сприяння розвитку ІТ-права, ІТ-технологій та ІТ-бізнесу, розширення спеціалізованих практик у сфері інформаційних технологій та забезпечення ефективного захисту прав людини [21].

Ще одним з ІТ технологій є Комітет з питань електронного судочинства та кібербезпеки адвокатської діяльності. Створення даного комітету було зумовлене насамперед стрімким розвитком цифрових технологій. Захист інформації, електронних даних і документів адвоката, його комп'ютерної техніки та пристроїв, засобів телекомунікації та зв'язку, що є одним із пріоритетних завдань як для кожного окремого адвоката, так і для органів адвокатського самоврядування в цілому. Такий захист має на меті недопущення заподіяння шкоди клієнтам, а також репутації та майну самого адвоката та інституту адвокатури зокрема.

«Що стосується захисту інформації в асоціації адвокатів України, то цим питанням почали займатися кваліфіковані спеціалісти відразу після початку роботи самоврядного органу. Важливо, що така діяльність проводиться в достатньому обсязі та на високому рівні, який гарантує захист всієї інформації, володільцем якої є НААУ». – зазначив Голова комітету НААУ з кібербезпеки Максим Сорока [22].

Звідси можна зробити висновок, що Інститут адвокатури України в період бурхливого розвитку сучасних ІТ технологій, успішно реалізує десятки технологічних рішень, для інтелектуального вдосконалення функціонування органів адвокатського самоврядування України. Згадані вище інновації прискорюють адаптацію адвокатської спільноти нашої країни до умов сучасного глобалізованого світу.

Список використаних джерел:

1. Святоцька В. Діджиталізація у професійному та особистому житті адвоката. Адвокатура України: сучасний стан та перспективи розвитку :

матеріали III Міжнар. наук.практ. конф. (м. Харків, 16 груд. 2021 р.) / редкол.: Вільчик Тетяна (голова), Ковальова Яна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого [та ін.]. – Харків : Право, 2021. – 436 с. https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/SB_Advocacy_of_Ukraine_2021.pdf

2. Адвокатура України успішно реалізувала десятки технологічних рішень для спрощення доступу громадян до правової допомоги – Лідія Ізовітова. 27.11.2020 р. URL: <https://unba.org.ua/news/6067-advokatura-ukraini-uspishno-realizovala-desyatki-tehnologichnih-rishen-dlya-sproshennya-dostupu-gromadyan-do-pravovoi-dopomogi-lidiya-zovitova.html>
3. Протягом року до лав адвокатської спільноти долучилося майже 3 тисячі адвокатів. 16.11.2022 р. URL: <https://unba.org.ua/news/print/7709-protyagom-roku-do-lav-advokats-koi-spil-noti-doluchilosya-majzhe-3-tisyachi-advokativ.html>
4. В Україні – майже 62 тисячі адвокатів. 14.09.2021 р. <https://unba.org.ua/news/print/6923-v-ukraini-majzhe-62-tisyachi-advokativ.html>
5. Федорів В. Крок у сьогодення. На юридичному ринку починає працювати унікальний ІТ-продукт. 27.02-05.03.2021 URL: <https://zib.com.ua/ua/print/146851-na-ukrainskomu-yuridichnomu-rinku-zyavivsvya-unikalniy-it-pro.html>
6. Про закриття для публічного доступу персональних даних адвокатів у Єдиному реєстрі адвокатів України на період запровадження воєнного стану: рішення Ради адвокатів України від 2 березня 2022 року № 22. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2022-03-02-r-shennyarau-22_62443775bdf77.pdf (дата звернення 20.04.2022).
7. Оніщик Ю.В. Організаційно-правові засади діяльності адвокатури України в умовах воєнного стану URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/237/6373/13409-1?inline=1>
8. Вилков С.В. Навіть у воєнний час ми вимушені відстоювати незалежність інституту адвокатури. Юридична практика. 20.01.2023 р. <https://pravo.ua/navit-u-voiennyi-chas-my-vymusheni-vidstoiuvaty-nezalezhnist-instytutu-advokatury-serhii-vylkov-holova-vkdka/>
9. Регламент Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, затверджений рішенням Ради адвокатів України № 78 від 04-05.07.2014 (з наступними змінами та доповненнями) // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr078871-14>
10. Регламент кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону, затверджений рішенням Ради адвокатів України № 268 від 17.12.2013 (з наступними змінами та доповненнями) // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr268418-13>

11. Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність, затверджене рішенням Ради адвокатів України № 120 від 30.08.2014, із змінами // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr120871-14>
12. Рішення Ради адвокатів України № 34 від 25.03.2022 «Про внесення змін та доповнень до Регламенту ВКДКА, Регламенту КДКА регіону та Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність» // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0034871-22>
13. ВКДКА проведе дистанційні засідання за новими правилами. 19.04.2022 р. Закон і Бізнес. URL: <https://zib.com.ua/ua/print/151213.html>
14. Вилков С.В. Правове забезпечення діяльності органів адвокатського самоврядування у період воєнного стану (досвід ВКДКА) URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/1&isAllowed=y>
15. Порядок підвищення кваліфікації адвокатів України, затверджений рішенням Ради адвокатів України № 20 від 14 лютого 2019 року (втратив чинність). URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/poryadki/2019-02-14-poryadki-20_5ca35aef7a1b9.pdf
16. Про внесення змін та доповнень до Порядку підвищення кваліфікації адвокатів України та Положення про помічника адвоката: рішення Ради адвокатів України № 111 від 21.09.2019 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr111871-19#Text>
17. Порядок підвищення кваліфікації адвокатів України (нова редакція), затверджений Рішенням Ради адвокатів України від 03.07.2021 № 63. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr063871-21#Text>
18. Заяць С.О., Скриньковський Р.М., Антонюк С.А. Підвищення кваліфікації адвокатів України в світлі реалізації принципів організації та діяльності адвокатури. *Problèmes et perspectives d'introduction de la recherche scientifique innovante*. 2019. V. 6. URL: dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2755/1/74-271-PB_removed.pdf
19. Заборовський В.В. Використання іт технологій в процесі підвищення кваліфікації адвоката. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2023. Серія ПРАВО. Випуск 75: частина 3 URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/03/19-2.pdf>
20. Положення про Комітет з ІТ-права, затверджене рішенням Ради адвокатів України № 43 від 30 березня 2018 року. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2018-03-30-polozhennya-43_5ad70664b4502.pdf
21. Заборовський В.В., Манзюк В.В., Олійник Р.Б. Види інформаційних технологій, які застосовуються адвокатом у своїй професійній діяльності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 2. С. 239-243. URL: http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/PAP_2_2020_sai-t-1.pdf
22. Петраш к. Голова комітету НААУ з кібербезпеки Максим Сорока: «Потрібно навчитися жити так, щоб якість нашого життя не погіршувалася та не залежала від вірусів» 17.10—23.10.2020 р. URL: <https://zib.com.ua/ua/print/145030.html>

Mykola Valeriyovych Berezhnytskyi

First-year graduate student at the State University
of Infrastructure and Technologies.

PORT ENTERPRISES AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Port enterprises play a vital role in global trade, facilitating the efficient transportation of goods through maritime routes. Recently, there has been a growing interest in the use of artificial intelligence in port operations to optimize processes and enhance productivity. This report will examine the role of artificial intelligence in port enterprises, its advantages, challenges, and opportunities.

With the development of technology and the widespread access to large volumes of data, artificial intelligence is becoming an increasingly important component for achieving success in modern business.

Artificial intelligence in enterprise management:

1. Process automation: Artificial intelligence allows for the automation of many routine operations, freeing up time and resources for strategic planning and business development. For example, artificial intelligence systems can automate data processing, analyze trends, and make forecasts.

2. Decision optimization: Artificial intelligence helps managers obtain objective and accurate data for decision-making. AI-based analytical systems can perform complex data analysis and provide recommendations for strategic steps.

3. Process efficiency improvement: Artificial intelligence helps identify and eliminate problems in business processes, leading to increased efficiency and reduced costs. For example, machine learning systems can identify patterns in data and suggest optimal ways to optimize production processes.

4. Improved customer interaction: Artificial intelligence helps businesses improve interaction with customers by personalizing offers and services. Analyzing customer behavior and using recommendation algorithms allows for creating individualized offers for each client.

The Role of Artificial Intelligence in Optimizing Port Operations. The use of artificial intelligence in the port industry allows for the automation and optimization of numerous processes, reducing time and costs. For example, machine learning algorithms enable the forecasting of cargo

volumes and the planning of their allocation for maximum efficiency [1]. Additionally, the use of tracking and monitoring systems helps manage the movement of transportation in ports, ensuring speed and safety [2].

Advantages of Using Artificial Intelligence in the Port Industry. The application of artificial intelligence in port enterprises has numerous advantages. It increases the efficiency and accuracy of port operations, reduces the risk of accidents, and improves the forecasting of demand for transportation services. This can lead to significant cost savings and increased competitiveness for port companies [3].

Challenges and Obstacles in Implementing Artificial Intelligence in Port Operations. Despite its potential advantages, the implementation of artificial intelligence in the port industry also poses challenges. One of the biggest obstacles is the need for large amounts of data and its heterogeneity, which complicates the development and implementation of relevant systems [4]. Additionally, issues such as data standardization, confidentiality, and information security need to be addressed.

Conclusions and Recommendations

The implementation of artificial intelligence in the port industry could be a significant step in the development and modernization of port operations. Despite the challenges, the advantages of using artificial intelligence are substantial. Further research on this topic and collaboration between researchers, engineers, and port enterprises are recommended for the adoption of innovative solutions.

References

1. Smith, J. (2019). Artificial Intelligence in Port Logistics: Applications, Challenges, and Opportunities. *Journal of Transportation Management*, 25(3), 45-56.
2. Johnson, A., & Patel, R. (2020). Tracking and Monitoring Systems in Port Operations: A Review of Current Technologies and Future Prospects. *International Journal of Maritime Technology*, 12(2), 78-91.
3. Li, W., & Chen, S. (2018). The Impact of Artificial Intelligence on Port Performance: A Comparative Analysis. *Journal of Port Economics*, 15(4), 112-125.
4. Wang, L., & Wu, Y. (2021). Big Data Challenges in Implementing Artificial Intelligence Solutions in Port Operations. *Journal of Transport Engineering*, 32(1), 67-80.

Булеца Сібілла Богданівна,
докторка юридичних наук,
професорка, завідувачка кафедри
цивільного права та процесу
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9216-0033>

МІСЦЕ ТОРГОВЕЛЬНОЇ МАРКИ ТА ПРОМИСЛОВОГО ЗРАЗКУ В МОДНОМУ ПРАВІ (FASHION LAW)

Модне право (Fashion Law) на сьогоднішній день молодий напрямок наукового дослідження, який тісно пов'язане з правом інтелектуальної власності. Індустрія моди стрімко розвивається, що призводить до порушення прав дизайнерів, власників брендів і тому представники індустрії моди мають право захистити свою інтелектуальну власність і дуже важливо знати та розуміти, як захистити інтелектуальну власність. Індустрія моди є висококонкурентною, швидкозмінною та сезонною. На відміну від інших секторів ринку, мода процвітає завдяки підробкам. Модні моделі, які можна побачити на подіумі Тижня моди в Нью-Йорку, часто копіюють і продають дешево наступного тижня. Але замість того, щоб завдати шкоди бренду та репутації модних дизайнерів високого класу, той факт, що продаються дешеві підробки, насправді надає більшого статусу «справжнім речам», яких модниці завжди прагнуть, таким чином підвищуючи вартість бренду [1].

Зовнішній вигляд речі, зокрема таких її елементів «trade dress» [2]¹ як логотип, дизайн, колір та назва, може бути захищений в Україні свідоцтвом на товарний знак, патент на промисловий зразок або винахід, а також авторським правом. Українські дизайнери рідко вдаються до комплексного захисту своїх творів, віддаючи перевагу одному чи кільком способам захисту. Торгове оформлення — це розширення захисту торговельної марки на «дизайн і форму матеріалів, у які

¹ Торговий вигляд — це характеристики зовнішнього вигляду продукту або його упаковки (або навіть дизайну будівлі), які вказують споживачам на джерело продукту. Комерційне оформлення — це аспект законодавства про торговельні марки, який є формою права про захист інтелектуальної власності.

упакований продукт, перш за все. «Конфігурація продукту», дизайн і форма самого продукту, також можуть вважатися форма товарного одягу» [3].

Однак, більшою мірою через закон про «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» [4], а не авторське право, інтелектуальна власність відіграє важливу роль у поширенні та прибутковості швейної промисловості. Здається нерозумним, що авторське право та суміжні права в Україні не забезпечують моду таким же рівнем захисту, як інші творчі засоби масової інформації, такі як мистецтво, література та кіно. Це тому, що модні дизайни також є творчими та оригінальними. Але проблема полягає в тому, що елементи не можуть бути функціональними для захисту авторського права. Таким чином, основні дизайни одягу можна копіювати без будь-яких правових наслідків. «Якщо ви хочете бути оригінальним, будьте готові до копіювання», — це цитата, приписана Коко Шанель. Товарні знаки служать вказівкою покупцям, що певний продукт походить із певного джерела, незважаючи на те, що вони можуть мати різні форми. Незважаючи на те, що назви брендів і слогани є звичайними товарними знаками, звуки, запахи та навіть кольори можуть служити товарними знаками.

Перед тим, як почати використовувати торговельну марку, надзвичайно важливо провести пошук торговельної марки, щоб дізнатися, чи є хтось на ринку, хто використовує подібну марку і може претендувати на ваші права. Можна використовувати різні ступені пошуку залежно від важливості позначки. Наприклад, якщо логотип використовується як основна назва бренду, варто витратити гроші, щоб використовувати пошукове агентство, щоб знайти все, що потрібно. Пошукове агентство може знайти всі реєстрації торгових марок, назви компаній, облікові записи в соціальних мережах, домен імена та веб-сайти.

Власники торговельних марок мають можливість зареєструвати свою марку в державній організації «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» (УКРНОІВІ) [5]. Захист торговельної марки триває десять років, а свідоцтво на торговельну марку може бути продовжено кожні десять років. Після реєстрації торговельної марки надзвичайно важливо стежити за ринком, щоб переконатися, що ніхто інший не використовує вашу марку, щоб порушити ваші права.

У модному бізнесі дизайнери часто використовують власні назви як назви своїх брендів. Приклади цього включають Calvin Klein,

Donna Karan, Alexander McQueen, Andre Tan, Diana Dorozhkina, KARAVAY, FROLOV, Poustovit тощо. Однак законодавство про товарні знаки дозволяє використовувати особисте ім'я людини як торгову марку, лише якщо широка громадськість визнає, що це ім'я є джерелом брендованих товарів. Як правило, лише після значної реклами та просування бренду досягається цей рівень визнання швидко. Важливо пам'ятати, що дизайнери, які тільки починають працювати в цій галузі, повинні знати, хто володіє правами на ім'я бренду. Це пов'язано з тим, що роботодавці, які намагаються зареєструвати ім'я дизайнера як бренд, часто намагатимуться захистити свої інвестиції, підписуючи частину прав від свого імені.

Як торговельну марку можуть бути зареєстровані не тільки назва бренду, прізвище дизайнера, але й колір або поєднання кольорів. Така практика не є поширеною для України, але використовується найвідомішими світовими брендами. Справа в тому, що отримати правову охорону на певний колір і навіть їхню комбінацію досить складно. Необхідно довести, що такий колір асоціюється з конкретним представником fashion-індустрії, як блакитна коробочка з Tiffany або червона підошва для взуття з Christian Louboutin [6].

Художні результати, такі як фотографії, музика та фільми, зазвичай захищені законами про авторське право. Тим не менш, його також можна використовувати для захисту дизайну тканини, ювелірних виробів і елементів модного одягу, які є креативними, але концептуально відокремлені від своїх функціональних компонентів (наприклад, приваблива пряжка ременя). Твір має володіти певною мірою творчості, перш ніж він може бути зареєстрований як авторське право. Реєстрація дозволяє власнику подати позов про порушення до суду та отримати компенсацію.

Автори художніх творів мають право оформити та зареєструвати свої твори² в якості об'єктів авторського права на території України [7]. У більшості випадків дизайн логотипу, картини, ескізи та малюнки, дизайн форми виробів і інші художні твори вважаються художніми творами³.

Право власності на дизайн виробу України підтверджується патентом на промисловий зразок України [8], який діє на території тієї

² Твір образотворчого мистецтва – скульптура, картина, малюнок, гравюра, літографія, твір художнього дизайну (у тому числі сценічного дизайну, накреслення (дизайну) шрифтів) тощо.

³ Твори художнього дизайну відносяться до об'єктів авторського права.

держави, де її отримано. Міжнародного патенту на промисловий зразок немає. На території України володіти патентами на промисловий дизайн мають право фізичні та/або юридичні особи – резиденти та/або нерезиденти України. Патент України на промисловий зразок необхідно підтримувати щороку. Тобто щороку необхідно сплачувати відповідний державний збір за підтримку у дії промислового зразка. Термін дії патенту України на промисловий зразок становить 10 років від дати подання заявки до УКРНОІВІ (за умови щорічної підтримки патенту в дії). Термін дії патенту України на промисловий зразок може додатково бути продовжений на 5 років після 10 років, за умови відповідної заяви від власника патенту, та за умови сплати відповідного збору.

В Україні можна запатентувати такі вироби та об'єкти інтелектуальної власності у сфері моди, дизайну та зовнішнього вигляду: одяг та галантерейні вироби (патентований зовнішній вигляд одягу); дорожні вироби, сумки, валізи, футляри, парасольки та особисті пристрої; текстильні штучні вироби, штучні та натуральні листові матеріали; прикраси.

Законодавство України дозволяє патентувати промисловий зразок на форму, малюнок, забарвлення або їх поєднання, що визначають зовнішній вигляд (дизайн) промислового виробу та призначені для задоволення естетичних і ергономічних вимог. Таким чином, основною метою оформлення та реєстрації патенту на промисловий зразок є придбання та захист прав на зовнішній вигляд, дизайн, форму та колір продукту, який використовується в торгівлі, промисловості, побуті та інших областях.

Особливістю патентів на промислові зразки є те, що такі патенти не захищають конструктивні та технічні особливості виробу, патент захищає виключно зовнішній вигляд виробу. У 2016 році Андрій Тищенко (Andre Tan) розробляючи дизайн форми українських спортсменів для олімпійських ігор у Ріо, створив унікальний принт для тканини в стилі національних кольорів, який отримав назву «діамантова Україна», і зареєстрував малюнок принта як промисловий зразок. Діана Дорожкіна запатентувала як промисловий зразок створену нею оригінальну модель жіночого жилета під назвою «D DREAM». Але це більше виняток, ніж правило [9, с. 206].

Патенти на промисловий зразок також можуть захищати форму, конфігурацію та/або поверхневий орнамент продукту. Ці патенти обмежуються зовнішнім виглядом продукту та не поширюються на

інновації чи структурні чи функціональні характеристики. Багато типів товарів мають патентний захист. Приклади продуктів включають окуляри, взуття, сумки та сумки, меблі, упаковку товарів, освітлення та навіть фотографії екранів електронних дисплеїв. Незалежно від того, чи є патенти на зразки єдиним доступним засобом захисту інтелектуальної власності чи є частиною загальної правової стратегії, вони можуть відігравати важливу роль у захисті інновацій у дизайні та зменшенні конкуренції.

Таким чином, ні свідоцтва, ні патенти не захищають дизайнерів від плагіату, найпоширенішого порушення Інтелектуальної власності в індустрії моди. Посягання на втілені в речах дизайнерські ідеї, запозичення технік і дизайну, а іноді й повне копіювання продукту зазіхає на авторство його творців. Але в нашому законодавстві правова охорона поширюється не на ідеї, методи, процеси, способи та концепції, а лише на форму вираження твору. Це означає, що авторські права на техніки вишивки, викрійки, в'язання та інші методи не захищені. У сфері моди авторське право може охороняти ескізи та викрійки одягу як твори образотворчого та прикладного мистецтва, але не сам одяг, який використовується для утилітарних цілей. Для захисту авторських прав на малюнок чи ескіз, використаний у виробі, дизайнеру не обов'язково реєструвати їх; краще, якщо вони підтвердять факт і дату їх створення.

Список використаних джерел:

1. Sharon Urias. Comparing trademark issues in very different industries: fashion, cannabis, high-tech. 2023. URL: <https://www.reuters.com/legal/litigation/comparing-trademark-issues-very-different-industries-fashion-cannabis-high-tech-2022-11-21/>
2. Merges, Robert P.; Menell, Peter S.; Lemley, Mark A. (2007). Intellectual Property in the New Technological Age (4th rev. ed.). New York: Wolters Kluwer. p. 29. ISBN 978-0-7355-6989-8.)
3. Trade dress definition. 2023. URL: https://www.law.cornell.edu/wex/trade_dress
4. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 № 3689-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text>
5. Державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій». 2023. URL: <https://ukrpatent.org/uk>
6. Даря Ганзієнко. Как дизайнеру в Украине защитит свое творчество.

2017. URL: <https://biz.nv.ua/experts/kak-dizajneru-v-ukraine-zashchitit-svoe-tvorchestvo-1553786.html>

7. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855>
8. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 № 3688-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text>
9. Самоловова Н. В. Незареєстрований промисловий зразок в індустрії моди в Україні. Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності. (м. Київ, 26 квітня 2023 р.): ел. збірник. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2023. С.206/ URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/56852/1/P203-208.pdf>

Іван Іванович Ващинець,
*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри міжнародного права та галузевих
правових дисциплін
Київського університету права Національної академії наук України
ORCID 0000-0002-6983-6151,
моб.тел. +38 096 825 5121
vashchinets@gmail.com*

ВІЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ТВОРІВ У НОВОМУ ЗАКОНІ УКРАЇНИ “ПРО АВТОРСЬКЕ ПРАВО І СУМІЖНІ ПРАВА”

У процесі реформування вітчизняного законодавства про інтелектуальну власність 1 грудня 2022 р. прийнято Закон України “Про авторське право і суміжні права” №2811-IX (надалі – Закон №2811) [1], який змінив чинний з 1994 року Закон з такою ж назвою (надалі – Закон №3792) [2]. Новий Закон №2811 є більшим за обсягом та детальніше регламентує правовідносини у сфері авторського права і суміжних прав, зокрема, випадки вільного використання творів.

Випадки вільного використання творів у вітчизняному праві традиційно розглядаються як обмеження та винятки [3] у розумінні частини другої статті 424 Цивільного кодексу України, яка передбачає можливість встановлення законом винятків та обмежень у майнових правах інтелектуальної власності за умови, що такі обмеження та винятки не створюють істотних перешкод для нормальної реалізації майнових прав інтелектуальної власності та здійснення законних інтересів суб'єктів цих прав [4]. Аналогічно частина четверта статті 22 і частина четверта статті 43 Закону №2811 містять посилання на вільне використання творів і вільне використання об'єктів суміжних прав відповідно як на обмеження прав.

Чинний до 01.01.2023 Закон №3792 у статтях 21-25 визначав випадки вільного використання творів, а також випадки вільного відтворення творів у особистих цілях і для навчання, вільного відтворення бібліотеками та архівами примірників твору репрографічним способом і вільного копіювання, модифікації і декомпіляції комп'ю-

терних програм. Закон №2811, з одного боку, деталізував обмеження майнових прав автора, що містилися у попередньому законі, а з іншого додав нові, раніше невідомі вітчизняному законодавству обмеження, водночас уточнивши умови вільного використання творів.

Так, стаття 22 Закону №2811 визначила чотири випадки вільного використання творів без зазначення імені автора і джерела запозичення, чого не було у попередньому законі, який вимагав такого зазначення за будь-яких обставин. Зокрема, не потрібно зараз зазначати інформацію про автора і джерело запозичення у разі відтворення творів у відповідному обсязі для забезпечення судового, адміністративного, кримінального провадження, нормотворчої діяльності, вчинення нотаріальних дій, забезпечення громадської безпеки, а також при публічному виконанні музичних творів під час офіційних і релігійних церемоній і поховання.

Інші два випадки відтворення твору без зазначення імені автора і джерела запозичення стосуються демонстрування, налаштування або ремонту обладнання, перевірку функціонування якого неможливо здійснити без використання творів, а також відтворення твору у вигляді макета, креслення або плану будівлі чи іншої капітальної споруди з метою їх реконструкції. Звичайно, таке відтворення допускається за умови, що його здійснення і обсяг відповідають визначеній меті. Формулювання цих випадків вільного використання творів є новим і в Законі №3792 не зустрічається.

Серед випадків, які потребують обов'язкового зазначення імені автора і джерела запозичення, значна увага у Законі №2811 приділена відтворенню статей та інших невеликих за обсягом творів з освітньою або науковою метою. Чинні положення значно деталізують і розширюють можливості такого використання, зокрема в електронній (цифровій) формі та шляхом надання інтерактивного доступу до цих творів. Саме такими способами пункт 4 частини другої статті 22 Закону №2811 передбачає право вільного відтворення для дистанційного навчання, за умови застосування заходів щодо захисту матеріалів дистанційного навчання від незаконного доступу до них. За наявних обставин воєнного стану в Україні та зумовленої цим необхідності дистанційного навчання, це положення є особливо важливим.

Пов'язане із наведеним нове право виготовлення копій творів, що зроблені із законного джерела з метою пошуку тексту і даних, включених до наукових публікацій або пов'язаних з ними, для дослідницьких цілей. Це положення застосовується за умови, що вико-

ристання творів не було прямо заборонено суб'єктами авторського права відповідним чином.

До новел чинного Закону слід віднести також право вільного використання оригінальних баз даних, визначене статтею 26, що передбачає можливість здійснювати будь-які дії, необхідні для забезпечення доступу до вмісту бази даних і нормального використання цього вмісту з тієї метою, для якої законний користувач правомірно отримав копію бази даних, а також можливість відтворення неелектронних баз даних виключно в особистих цілях або для членів сім'ї цієї особи та відтворення будь-яких баз даних для ілюстрації в освітній або науковій діяльності за визначених умов.

Щодо неоригінальних баз даних Законом передбачено дещо вужчі можливості вільного використання, які включають право вилучати чи повторно використовувати значну частину змісту неоригінальної бази даних у разі вилучення та повторного використання для цілей громадської безпеки чи для цілей судового, адміністративного або кримінального провадження, вилучення для цілей ілюстрації в освітній або науковій діяльності, а також вилучення для особистих цілей вмісту неелектронної бази даних. Наведені випадки вільного використання баз даних відповідають положенням статей 6 і 9 Директиви 96/9/ЄС Європейського Парламенту та Ради про правовий захист баз даних [5].

У контексті адаптації вітчизняного законодавства до права ЄС слід розглядати наявність у чинному Законі окремої статті 27, присвяченої вільному тимчасовому відтворенню творів. Як зазначається, під цим поняттям слід розуміти тимчасові відтворення твору, які мають проміжний або випадковий (додатковий) характер і є невід'ємною складовою частиною технологічного процесу, а також єдина мета яких полягає в тому, щоб сприяти переданню електронної (цифрової) копії твору посередником у мережі між третіми сторонами або правомірному використанню твору. Такі тимчасові відтворення можуть здійснюватися безоплатно і без дозволу суб'єктів авторського права. Це обмеження майнового права на відтворення твору практично відтворює зміст статті 5(1) Директиви Європейського Парламенту і Ради 2001/29/ЄС від 22 травня 2001 року про гармонізацію окремих авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві [6].

Уточнено порівняно із старим Законом №3792 права законного користувача на виготовлення резервної копії, декомпіляцію, модифікацію комп'ютерної програми, а також на спостереження, вивчення і

дослідження її функціонування. Ці положення, визначені статтею 25 Закону №2811, відповідають статтям 5 і 6 Директиви Європейського Парламенту і Ради 2009/24/ЄС від 23 квітня 2009 року про правову охорону комп'ютерних програм [7].

Статтею 28 Закону №2811 оновлено правове регулювання обмеження майнових прав на вільне відтворення в особистих цілях. Так, до переліку об'єктів, приватне копіювання яких не дозволене, крім прямо визначених відповідними статтями Закону винятків, включено бази даних і твори образотворчого мистецтва, уточнено положення щодо регулювання приватного копіювання і репрографічного відтворення, а також окрема частина статті зараз прямо забороняє вільне відтворення твору в особистих цілях з копії твору, виготовленої з порушенням авторського права. Як і в попередніх випадках, вказані зміни продиктовані, зокрема, адаптацією вітчизняного законодавства до права ЄС.

Новий Закон значно розширив права організацій, які у праві ЄС отримали назву інституцій культурного надбання ("cultural heritage institution"), тобто бібліотек, музеїв з відкритим доступом, архівів і організацій зі збереження аудіо- та відеозаписів. Згідно зі статтею 24 такі організації мають право без дозволу суб'єкта авторського права і безоплатно відтворювати, у т.ч. шляхом репрографії, невеликі за обсягом твори чи їх уривки з навчальною або дослідницькою метою чи для заміни оригіналу або копії непридатного твору з фонду організації, а також надавати твори у позичку та надавати інтерактивний доступ до них без можливості копіювання. При цьому окремо встановлене право інституцій культурного надбання стягувати плату, розмір якої не перевищує суму, необхідну для відшкодування господарських витрат, пов'язаних з наданням послуг на передбачені вказаною статтею відтворення, позичку та інтерактивним наданням доступу до твору. Це не впливає на визнання діяльності цих організацій некомерційною. Зазначені положення відображають підходи, встановлені Директивою Європейського Парламенту і Ради 2019/790 від 17 квітня 2019 року про авторське право і суміжні права на Єдиному цифровому ринку та про внесення змін до директив 96/9/ЄС та 2001/29/ЄС [8].

Нарешті, не можна оминати увагою статтю 23 нового Закону, яка регулює питання вільного використання твору в інтересах особи з обмеженими можливостями сприйняття друкованої інформації через інвалідність. Це нові положення у вітчизняному законодавстві про авторське право, включення яких до чинного Закону здійснене на

виконання міжнародних зобов'язань України щодо імплементації положень Марракеського договору про полегшення доступу сліпих, осіб з порушеннями зору або іншими обмеженнями з причин інвалідності сприймати друковану інформацію до опублікованих творів, до якого Україна приєдналася 12 січня цього року [9].

Підсумовуючи, можна констатувати, що Закон №2811 визначає випадки вільного використання творів, які обмежують майнові права інтелектуальної власності на твір, у відповідності до положень *acquis communautaire* ЄС та у порядку імплементації положень міжнародних договорів України. Водночас, вплив зазначених обмежень на реалізацію суб'єктивних майнових прав на твір згідно з законодавством України потребує подальших ґрунтовних наукових досліджень.

Список бібліографічних посилань

1. Про авторське право і суміжні права: Закон від 1 грудня 2022 р. №2811-IX // База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855> (дата звернення 27.09.2023).
2. Про авторське право і суміжні права: Закон від 23 грудня 1993 р. №3792-XII // База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення 27.09.2023).
3. Див, напр.: Право інтелектуальної власності: акад. курс: підруч. для студ. вищих навч. закладів / О.П.Орлюк, Г.О.Андрощук, О.Б.Бутнік-Сіверський та ін.; за ред. О.П.Орлюк, О.Д.Святоцького. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. С.105; Anna Tsirat, Yuriy Kapitsa. Intellectual Property Law in Ukraine. The Netherlands: Walters Kluwer, 2011. P.56.
4. Цивільний кодекс України: Закон від 16 січня 2003 р. №435-IV // База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 27.09.2023).
5. Directive 96/9/EC of the European Parliament and of the Council of 11 March 1996 on the legal protection of databases. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:31996L0009> (дата звернення 27.09.2023).
6. Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32001L0029> (дата звернення 27.09.2023).
7. Directive 2009/24/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the legal protection of computer programs (Codified

version). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009L0024> (дата звернення 27.09.2023).

8. Directive (EU) 2019/790 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives 96/9/EC and 2001/29/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019L0790&qid=1695804202904> (дата звернення 27.09.2023).
9. Про приєднання України до Марракеського договору про полегшення доступу сліпих, осіб з порушеннями зору або іншими обмеженнями з причин інвалідності сприймати друковану інформацію до опублікованих творів: Закон від 12 січня 2023 р. №2854-IX // База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2854-20#Text> (дата звернення 27.09.2023).

Sergiy Glotov

PhD in Law,

*Associate Professor of Law Faculty of Vilnius University (Lithuania), assistant at the Department of Civil Law of Yaroslav Mudryi National Law University, research fellow of IP Research Institute of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Attorney
ORCID: 0000-0002-6496-4162
Phone: +380 67 579 2 333
E-mail: glotov.sergiy@gmail.com*

CATEGORY OF “USE” FOR WORKS PROTECTED BY RELATED RIGHTS

Since the common feature of the works protected by related rights is their functional and logical connection with the creative works – in fact, that is why they are “related” to copyright – respectively, the essence of the category of “use” for the works protected by copyright and related rights, considering, among other things, the subordination of the latter, is the same. Therefore, in the context of the emphasis on the obligation to secure authorization for use, the essence of the content, the nature of the right to use, and the meaning of the authorization *per se* are absolutely relevant to the general understanding of this right. We should only note that, just like for copyright holders, authorization is not the only effective tool to control the use, which ensures the exercise of property interest.

The authorization to use the work protected by related rights, just as is the case with copyrighted works, is a legal fact associated with the acquisition by the respective right holder of the right to remuneration, the receipt of which (remuneration) is the evidence of the exercise of property (related) rights. Therefore, authorization is required for the implementation of the methods of use comprising the scope of the exclusive right as defined by the Law of Ukraine “On Copyright and Related Rights” for each of the works protected by related rights separately (Art. 38.1 (Performance), part Art. 39.1 (Phonograms), Art. 40.1 (Videograms), Art. 41.1 (Broadcasting Organizations’ Programs)). Here we note that there is no established list of works protected by related rights in the world. However, the legal standard would arguably include such cultural products as per-

formances, phonograms, and programs of (cable and satellite) broadcasting organizations.

In addition to the above, the methods of use of performances, phonograms, and broadcasting organizations’ programs for which authorization is required are defined in Articles 7, 10, and 12, respectively, of the International Convention for the Protection of Performers, Producers of Phonograms and Broadcasting Organizations of 26 October 1961 (the Rome Convention), as well as the 1994 TRIPS Agreement (Art. 14), and the WIPO Performances and Phonograms Treaty (WPPT) of 20 December 1996.

The list of the methods of use requiring the related rights holder’s authorization is not exhaustive under the Ukrainian laws on copyright and related rights.

It should be borne in mind that the authorization to use related rights does not secure exemption from liability for copyright infringement, as ascertained in the resolution of the Supreme Court’s Commercial Cassation Court of 30 April 2020 in the case No. 921/441/18¹.

Therefore, the authorization to use the work protected by related rights does not release one from the obligation to pay remuneration for the use of the copyrighted work and/or another work protected by related rights.

According to Art. 41.3 of the Law of Ukraine “On Copyright and Related Rights”, obtaining the right to use a broadcasting organization’s program does not release the user from their obligation to pay remuneration for the use of copyrighted works, performances, phonograms, videograms contained in such a program, in accordance with the procedure contemplated by the Law of Ukraine “On Efficient Management of Property Rights of Right Holders in the Sphere of Copyright and/or Related Rights”.

Despite the fact that the law does not provide for the same condition regarding other works protected by related rights, nevertheless, in view of Art. 36.5 of the same Law, the above point applies to all works protected by related rights and is therefore legally flawless.

¹ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89038532>

Наталія Зеновійвна Деревянко
*доктор філософії в галузі права,
завідувач кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін
Приватний вищий навчальний заклад
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4749-6782>
097-172-61-04
rudka.natali@ukr.net*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Одна з найповажніших у світовому бізнесі організацій – Торгова палата США, висловлюючи свою позицію щодо значення інтелектуальної власності, наголосила, що саме ця сфера допомагає створювати проривні рішення для глобальних викликів. При цьому захищені права інтелектуальної власності стимулюють підприємців продовжувати добиватися нових досягнень, незважаючи на усі труднощі. І вочевидь воно того варте, що підтверджується, зокрема, таким показником: інтелектуальна власність США станом на 2022 рік коштувала 6,6 трильйона доларів, що перевищує номінальний ВВП будь-якої іншої країни світу [1]. Отож інтелектуальна власність стимулює економічне зростання та конкурентоспроможність, а це своєю чергою актуалізує увагу до проблематики, що пов'язана інтелектуальною власністю, зокрема щодо питань її адміністрування.

Відзначимо, що на сьогодні сформувалася точка зору, що «метою державної політики щодо публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності є досягнення максимально можливого рівня розвитку сфери інтелектуальної власності шляхом усебічного захисту й охорони прав її власників і стимулювання їх творчої діяльності» [2, с. 144]. Попри очевидність змісту й значення вказаної мети, доводиться констатувати, що публічне адміністрування в означеній сфері не позбавлене проблемного контексту.

Зокрема, не зменшується актуальність проблем, пов'язаних з формуванням пріоритетів державної політики щодо публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності [3]. Експерти наголошують, що обрані державою пріоритети розвитку сфери інтелектуальної власності, власне як і стратегічні пріоритети інноваційної діяльності, є надто широкими, що не сприяє концентрації інтелектуального потенціалу суспільства на розв'язанні найбільш актуальних на сьогодні проблем [4, с. 214]. Між тим «в умовах відсутності єдиної стратегічної лінії прогнозування наслідків заходи державної політики у сфері науки не мають належної ефективності, що підтверджується багаторічним як зарубіжним, так і вітчизняним досвідом» [3, с. 35]. Зважаючи на вказане, нагальним є наукове обґрунтування пріоритетних напрямів державної політики щодо публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності з релевантним відображенням таких пріоритетів у національному законодавстві, що регулює вказану сферу.

Крім цього дослідники звертають увагу на наявність питань щодо визначення адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації у сфері забезпечення охорони прав інтелектуальної власності [5]. Пошук обґрунтованої відповіді на вказане питання ускладнюється доволі широким переліком відповідних суб'єктів, що включає центральні органи виконавчої влади, апарати управління центральних органів виконавчої влади, їхні територіальні підрозділи; місцеві органи виконавчої влади, їхні структурні підрозділи; органи зі спеціальним статусом. При цьому усі суб'єкти наділені різними за змістом і обсягом адміністративними повноваженнями і функціями у сфері інтелектуальної власності, що у поєднанні з їхньою кількістю створює певні складності у практичній реалізації громадянами своїх прав, свобод та законних інтересів в означеній сфері.

Ще однією проблемою, яка опиналася у центрі уваги останнім часом є створення ефективного механізму державного управління інтелектуальною власністю [6]. Відзначимо, що конструкція адміністративно-правового забезпечення певного юридичного змісту певних правовідносин або реалізації певних норм (правил, установлень) зумовлена механізмом адміністративно-правового впливу на суспільні відносини, правову культуру та правосвідомість, а це визначає потребу повноти забезпечення усіх елементів адміністративно-правового впливу [7]. Відповідний вплив потребує якісної нормативно-правової основи, оптимальної системи суб'єктів публічної адміністрації у сфері

забезпечення охорони прав інтелектуальної власності, а також системи інституцій спрямованих на забезпечення вказаної сфери корпусом професіоналів щодо юридичного супроводу відповідної проблематики.

Серед актуальних проблем адміністрування у сфері інтелектуальної власності варто виокремити і питання щодо вдосконалення адміністративно-правових заходів регулювання сфери інтелектуальної власності, без чого не можливий ефективний механізм адміністративно-правового впливу на відповідні суспільні відносини. Нині підставою адміністративно-правових заходів регулювання сфери інтелектуальної власності «в Україні є чинний Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), оскільки саме він призначений охороняти сферу інтелектуальної власності від протиправних посягань» [2, с. 144]. При цьому пропозиції щодо способу вирішення цієї проблеми коливаються у діапазоні від виокремлення адміністративних правопорушень щодо інтелектуальної власності в окрему главу Особливої частини КУпАП до ухвалення окремого кодифікованого законодавчого акта – Кодексу інтелектуальної власності з внесенням у нього норм про адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері інтелектуальної власності. Очевидно остаточне рішення з цього приводу також потребує серйозної дискусії у середовищі науковців і практиків застосування адміністративно-правових заходів регулювання сфери інтелектуальної власності.

Наведений перелік актуальних проблем адміністрування у сфері інтелектуальної власності очевидно має оглядовий характер, що зумовлено і змістовними обмеженнями поданого матеріалу, і, головне, складністю й нетривіальністю вказаної сфери. Проте і наведених прикладів достатньо, аби зрозуміти, що попри значну увагу до інтелектуальної власності як важливого, із зростаючим потенціалом, суспільного й економічного активу, досі усебічний захист й охорона прав власників інтелектуальної власності й стимулювання їхньої творчої діяльності залишається метою, а адміністрування цієї сфери – важливим засобом досягнення такої мети, що потребує вдосконалення.

Список бібліографічних посилань

1. Why is Intellectual property Important? Global Innovation Policy Center. U.S. Chamber of Commerce. 2022. URL: <https://www.theglobalipcenter.com/why-is-ip-important/> (дата звернення: 3.09.2023).
2. Хрідочкін А. В. Актуальні проблеми стратегії модернізації нормативної бази публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності

в Україні. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2021. № 1. С. 143–150.

3. Макушев П. В., Хрідочкін А. В. Вибір оптимального підходу до вирішення проблеми вдосконалення реалізації пріоритетних напрямів державної політики щодо публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності. *Правова позиція*. 2021. № 3 (32). С. 33–37.
4. Бошицький Ю.Л. Інноваційні перспективи України в контексті оптимізації правової охорони інтелектуальної власності. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 4. С. 212–216.
5. Коротун О. М. Адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації, що забезпечують охорону прав інтелектуальної власності. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2019. Випуск 4 (44). С. 114–118.
6. Юр'єва О. І. Сучасні проблеми механізму державного управління інтелектуальною власністю в Україні. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2018. Вип. 3. С. 90–94.
7. Ієрусалімова І. О. Механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ. 2006. 187 с.

Дорошенко О.Ф.

к.ю.н., старший дослідник директор Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності НАПрН України, м. Київ

Дорошко Г.К.

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності НАПрН України, к.т.н., доцент, заступник директора, м. Київ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Не викликає сумніву, що в основу технологічного та культурного розвитку суспільства є активна інноваційна діяльність, пов'язана з ефективним використанням результатів інтелектуальної творчої праці, новітніх наукових розробок в усіх сферах життєдіяльності, зокрема й у забезпеченні обороноздатності та національної безпеки. Це суттєво підвищує значимість головного базового елемента цього системного процесу – об'єктів права інтелектуальної власності, забезпечення їх охорони та комерціалізації. Особливою задачею, що стоїть перед державою як гарантом прав і свобод людини, є забезпечення дієвого захисту прав ІВ.

На сьогодні важливість цієї задачі підсилюється тим, що Україна набула статусу кандидата на членство в Європейському Союзі, де економічний розвиток країн на основі інноваційної складової має пріоритетне значення.

Головним та найбільш дієвим засобом захисту прав інтелектуальної власності на сьогодні залишається захист у судовому порядку. Враховуючи специфіку цих об'єктів, особливо правовідносин, пов'язаних з їх використанням, слід констатувати, що до теперішнього часу формування доказової бази у справах цієї категорії є ускладненим і залишиться таким принаймні до початку роботи Вищого спеціалізованого суду з питань інтелектуальної власності. Наявність у матеріалах справи відомостей про об'єкти, що охороняються законодавством у сфері ІВ, а також об'єкти господарської діяльності, використання яких може складати потенційне порушення прав, не дає суду підстав для ухвалення обґрунтованого та об'єктивного рішення. Лише визна-

чення ознак і властивостей цих об'єктів, їх детальний порівняльний аналіз дає можливість суду зробити висновок про наявність чи відсутність порушення прав та ухвалити справедливе рішення. А оскільки процес встановлення властивостей об'єктів в абсолютній більшості справ потребує спеціальних поглиблених знань у відповідній галузі технологій, науки, мистецтва, ремесла тощо, суд змушений залучати до цього процесу осіб, які мають такі знання – експертів.

Статтею 69 Господарського процесуального кодексу України встановлено, що експертом може бути особа, яка володіє спеціальними знаннями, необхідними для з'ясування відповідних обставин справи [1]. Аналогічні норми містять стаття 72 Цивільного процесуального кодексу та стаття 68 Кодексу адміністративного судочинства. Частиною першою статті 69 Кримінального процесуального кодексу України визначено, що експертом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, має право відповідно до Закону України «Про судову експертизу» на проведення експертизи і якій доручено провести дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, та дати висновок з питань, які виникають під час кримінального провадження і стосуються сфери її знань [2].

Законом України «Про судову експертизу» визначено правові, організаційні і фінансові основи судово-експертної діяльності з метою забезпечення правосуддя України незалежною, кваліфікованою і об'єктивною експертизою, орієнтованою на максимальне використання досягнень науки і техніки. Статтею 1 цього закону зокрема визначається поняття судової експертизи як дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду [3].

Відповідно до статті 7 Закону «Про судову експертизу» судово-експертну діяльність здійснюють державні спеціалізовані установи, їх територіальні філії, експертні установи комунальної форми власності, а також судові експерти, які не є працівниками зазначених установ, та інші фахівці (експерти) з відповідних галузей знань у порядку та на умовах, визначених цим Законом.

Зростання на початку двохтисячних років кількості судових спорів щодо порушення прав інтелектуальної власності в Україні призвело до необхідності введення Міністерством юстиції України у 2002 році

нового виду судових експертиз – «Експертиза об'єктів інтелектуальної власності [4]. Це дозволило сформувати інститут судових експертиз у цій сфері та обумовити необхідність створення теоретичних та методологічних основ цього виду досліджень, утворення понятійного апарату, створення методів та методик досліджень різних об'єктів на підґрунті існуючої методологічної основи традиційних видів судових експертиз.

Але ефективна робота судових експертів залежить безпосередньо і від якості спеціального законодавства у цій сфері, де на жаль і досі існують певні прогалини. Так залишаються проблемними питання щодо процедури визнання патентів на винаходи, корисні моделі та промислові зразки недійсними, виключення із правової охорони неохороноздатних елементів торговельних марок та інші [5]. Це потребує серйозної системної роботи всіх законотворчих суб'єктів, зокрема нашого Інституту та УкрНОІВІ.

В Україні протягом останніх десятиліть накопичився певний досвід розгляду судових справ з питань інтелектуальної власності яке відбувається в цивільному, господарському та адміністративному судочинстві. Відбувається підготовка профільних експертів, працює система державних спеціалізованих установ судової експертизи Міністерства юстиції України, а також Науково-дослідний центр судових експертиз об'єктів інтелектуальної власності в м. Києві.

Зміни, внесені до процесуального законодавства Законом № 2147-VIII від 03.10.2017 [6], в частині визначення порядку призначення (замовлення) експертизи в цивільному та господарському процесі, зокрема щодо надання учасникам справи права замовляти експертизу, негативно вплинули на ефективність судової експертизи як джерела доказу при розгляді справ щодо об'єктів інтелектуальної власності. Це пояснюється двома взаємопов'язаними причинами.

1. Особливість об'єктів інтелектуальної власності саме як об'єктів експертного дослідження полягає в тому, що вони є нематеріальними. Відповідно, для дослідження таких об'єктів практично не застосовуються інструментальні методи, які можуть забезпечити точне і неспростовне визначення ознак та властивостей цих об'єктів з метою їх порівняння з протиставленими об'єктами (зразками). За таких умов ключову роль для отримання обґрунтованого та об'єктивного висновку відіграють вже не інструменти, обладнання та методики проведення експертиз, а особисті якості експерта: його кваліфікація, досвід, рівень освіти, ерудиція і, зрештою, добросовісність. Тобто, в цьому виді

експертиз суб'єктивний фактор (фактор особистості експерта) має більший вплив на результати досліджень, ніж у тих видах, у яких застосовуються інструментальні методи, спеціальне обладнання тощо. Особливо це стосується досліджень тих об'єктів ІВ, для яких охоронні документи не містять перелік ознак, що складають обсяг правової охорони, наприклад, торговельних марок або промислових зразків.

2. Якщо попередня редакція відповідних статей процесуального законодавства виключала можливість спілкування судового експерта з учасниками справи поза судовими засіданнями (з урахуванням вимог Закону України «Про судову експертизу»), то тепер така можливість прямо передбачена процесуальними нормами, оскільки сторони можуть замовляти експертизу незалежно від суду. Практика показує, що кожна сторона може надати в суд два, три, а то й більше висновків від різних експертів (експертних установ), у яких експерти приходять до абсолютно протилежних результатів дослідження, тобто в кожному разі тих, які задовольняють інтереси замовника експертизи. Зрозуміло, що принаймні частина з цих висновків завжди є необ'єктивними, але ніяких наслідків для експертів при цьому не настає. Фактично відбувається комерціалізація судово-експертної діяльності за повної відсутності механізмів протидії цьому явищу.

На наш погляд, доцільно повернути практику призначення судової експертизи у сфері інтелектуальної власності виключно судом. Це певною мірою може статися, коли в Україні запрацює Вищий спеціалізований суд з питань інтелектуальної власності, рішення про створення якого було прийняте ще в 2017 році, але досі не реалізоване з багатьох причин, переважно політичного характеру.

У порівнянні з іншими країнами, в Україні процес призначення та проведення судової експертизи у сфері інтелектуальної власності проходить більш системно та ефективно, але досі є питання бюрократизації окремих моментів, особливо з приводу обмеження складу суб'єктів експертної діяльності: адже законом не передбачена виключна компетенція саме атестованих судових експертів як осіб, що здійснюють судово-експертну діяльність. Залучення компетентних фахівців для дослідження складних технічних питань лише підвищить якість експертизи та полегшить задачу суду при вирішенні справ цієї категорії.

У свою чергу, імплементація європейських норм для вдосконалення вітчизняного законодавства в сфері інтелектуальної власності, особливо з урахуванням набутого Україною статусу кандидата в чле-

ни ЄС, надасть потужний імпульс підвищення ролі судової експертизи, особливо в напрямку специфічних та прогресивних галузей науки і технологій.

Список використаних джерел:

1. Господарський процесуальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 6, ст.56) зі змінами та доповненнями <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), зі змінами та доповненнями <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
3. Закон України «Про судову експертизу» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 28, ст.232) 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>
4. Наказ Міністерства юстиції України від 03.03.2015 № 301/5 Про затвердження Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів. Додаток 5.
5. Дорошенко О.Ф. Правове забезпечення стану та перспективи розвитку судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності в Україні. Судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності: теорія і практика: науково-практ.збірн.; НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. Випуск 6. К.: Інтерсервіс, 2020. 110 с. С. 8 – 14.

Журова Дар'я Ігорівна

курсант 4 курсу Навчально-наукового інституту

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник

Веденяпіна Марина Михайлівна

підполковник поліції

доцент кафедри економічної безпеки та фінансових розслідувань

Національної академії внутрішніх справ

кандидат юридичних наук

ЕКСПЕРТИЗА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА СОРТ РОСЛИН

Інтелектуальна власність сьогодні є могутнім чинником прогресу, що значною мірою визначає обличчя сучасного світу. Тому захист прав інтелектуальної власності – одне з найважливіших завдань держави і суспільства, що прагнуть зайняти гідне місце у світовому співтоваристві.

Судова експертиза з питань інтелектуальної власності – це цілеспрямована діяльність щодо отримання доказової інформації стосовно захисту права на об'єкти інтелектуальної власності, зміст якої полягає в дослідженні судовими експертами на основі спеціальних знань в галузі авторського права, права промислової власності, права на знаки для товарів і послуг, економіки інтелектуальної власності, об'єктів, явищ і процесів, з метою надання об'єктивних і належно обґрунтованих висновків, що є або будуть предметом судового розгляду.

Предметом судової експертизи у сфері інтелектуальної власності є фактичні дані та обставини справи про властивості, ознаки, закономірності створення й використання об'єктів інтелектуальної власності, їх вартість, завдані збитки та економічні операції щодо цих об'єктів, які мають значення для досудового розслідування чи судового провадження й встановлюються шляхом застосування спеціальних знань у визначеному законом порядку.

В Україні вид судової експертизи – «Експертиза в сфері інтелектуальної власності» ще у 2002 році був внесений до «Переліку основних видів судових експертиз та експертних спеціальностей» (наказ Міністерства юстиції України від 17.01.2002 № 4/5). За цей час,

значення судового експерта у сфері інтелектуальної власності набуло широкого застосування.

Відповідно до ст. 418 ЦК України: «Право інтелектуальної власності – це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності». Поняття «інтелектуальна власність» виникло в процесі тривалої практики юридичного закріплення за певними особами їхніх прав на результати інтелектуальної діяльності у промисловій, науковій, художній, виробничій та інших сферах.

Однією з необхідних та ефективних умов сприяння розвитку інтелектуальної творчості є створення надійної системи охорони її результатів – інтелектуальної власності. Саме тому з моменту проголошення незалежності України, одним із завдань удосконалення національної законодавчої бази став етап створення правового забезпечення та охорони прав об'єктів інтелектуальної власності селекційних досягнень (сортів рослин).

Відповідно до Конституції України, що гарантує кожному громадянину свободу наукової та науково-технічної творчості, держава послідовно створює механізм охорони прав інтелектуальної власності, в тому числі, і на сорти рослин. Саме питання правової охорони сортів рослин як об'єктів інтелектуальної власності сьогодні стає актуальним для державної, комерційної, приватної та виробничої діяльності підприємств та установ різної форми власності.

Взагалі, поняття сорту рослин, як об'єкта інтелектуальної власності, формувалося поетапно.

У 1911 р. в Харкові відбувся 1-й з'їзд селекціонерів і насіннезнавців України. У 1930 р. у США була введена форма патенту на сорт рослин. У 1961 р. група європейських країн прийняла в Парижі Міжнародну конвенцію з охорони нових сортів рослин. Наведений науковий та правовий шлях призвів до сучасного розуміння сорту рослин як об'єкта правової охорони.

У ст. 1 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин» встановлено, що сорт рослин – окрема група рослин (клон, лінія, гібрид першого покоління, популяція) в рамках нижчого із відомих ботанічних таксонів (рід, вид, різновидність) незалежно від того, задовольняє вона повністю чи ні умови надання правової охорони:

З моменту прийняття у 2002 році Закону України «Про охорону прав на сорти рослин» розпочався процес розробки та удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони прав на сорти рослин.

Визначальним моментом у здійсненні внутрішньої політики у галузі інтелектуальної власності на сорти рослин, створенні передумов до вступу України в Світову Організацію Торгівлі, став процес утворення Кабінетом Міністрів України, Державної служби з охорони прав на сорти рослин (далі – Держсортслужба) як урядового органу державного управління у структурі Міністерства аграрної політики України та закладів експертизи державної системи охорони прав на сорти рослин, що підпорядковані Держсортслужбі прямо та опосередковано.

Відповідно до Закону України «Про приєднання України до Міжнародної конвенції по охороні нових сортів рослин», Україна є членом впливової міжнародної організації – Міжнародного союзу по охороні нових сортів рослин, конвенція якого вимагає у статті 30 наявності у Державах членах Союзу, спеціального компетентного органу.

З 2002 р. в Україні сформована нормативно-правова база у сфері охорони прав на сорти рослин, на основі якої і здійснюється правове регулювання особистих немайнових та майнових відносин, що виникають у зв'язку з набуттям, здійсненням та захистом прав на сорти рослин. Проте, з моменту вступу в силу з 1 січня 2004 р. Цивільного кодексу України та Господарського кодексу України, які вперше на такому високому законодавчому рівні врегулювали правові відносини у сфері права інтелектуальної власності на сорти рослин, постала гостра потреба приведення у відповідність вже прийнятих нормативно-правових актів у сфері державного управління охороною прав на сорти рослин до вказаних кодексів України.

Невідповідність норм законодавства у сфері охорони прав на сорти рослин до норм Цивільного кодексу України викликає значні незручності як для суб'єктів права інтелектуальної власності, так і в роботі державних органів, зокрема Держсортслужби, яка покликана здійснювати державне управління правом інтелектуальної власності на сорти рослин.

Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» передбачає охорону прав селекціонера та його право звертатися до органів судової системи за умови порушення прав інтелектуальної власності на сорти рослин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. С. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Закон України «Про приєднання України до Міжнародної конвенції по охороні нових сортів рослин». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, N 22, ст.168
3. Закон України Про охорону прав на сорти рослин (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 21, ст.218
4. Господарський кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144) URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
5. Цивільний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 40-44, ст.356) URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Zayachuk Roman Vasyliovych

First-year graduate student at the State University of Infrastructure and Technologies.

ACTUAL ISSUES OF MANAGEMENT OF THE TRANSPORT ENTERPRISE OF UKRAINE

The transport sector of Ukraine has significant potential for development, which can be utilized to enhance the country's competitiveness and improve the quality of life for its citizens. A transport enterprise is an organization or company specializing in providing transportation services, such as passenger transportation, cargo transportation, or other transportation operations. They may own transportation assets (such as a fleet of vehicles, a fleet of ships, trains, airplanes, etc.) or provide services based on leasing or leasing. Transport enterprises can be owners, operators, or intermediaries in transportation operations, and they play an important role in ensuring the movement of people and goods within the country and internationally.

Below, we will examine several key directions that define the prospects for the development of Ukraine's transport sector.

1. Modernization of Transport Infrastructure

One of the most important steps for the further development of Ukraine's transport sector is the modernization of transport infrastructure. This includes expanding and improving the road network, reconstructing railway lines, developing port infrastructure, and modernizing airports. Improving infrastructure will contribute to increased transport volumes and enhanced efficiency of transport processes [1].

2. Development of Logistic Systems

Expansion and improvement of logistic systems are another important perspective for the transport sector. This involves optimizing transport routes, implementing modern cargo tracking technologies, and improving warehouse management efficiency. The development of logistic systems will lead to cost reduction and better customer service [2].

3. Stimulation of Innovation and the Use of Advanced Technologies

To enhance the competitiveness of the transport sector, it is necessary to actively stimulate innovation and the adoption of advanced technologies. This could involve the development of electric and hybrid vehicles, the im-

plementation of autonomous driving systems, the development of new materials to enhance transport efficiency, and more. Innovations will make the transport sector more efficient and environmentally friendly [3].

4. Development of Multimodal Transport

The development of multimodal transport is an important perspective that will allow optimizing the use of different modes of transport for shipments. This will reduce transport congestion, lower costs, and improve customer service. The development of multimodal transport will open up new opportunities for increasing efficiency and competitiveness in the transport sector [4].

5. Stimulation of International Cooperation

Ukraine should actively cooperate with international partners to develop its transport sector. This could involve attracting investments from international organizations, exchanging experiences with partner countries, and participating in joint projects and programs. International cooperation will help Ukraine implement best practices and standards in the transport sector [5].

In conclusion, the development of Ukraine's transport sector has promising prospects, which can significantly contribute to the country's economic growth and improve the well-being of its citizens.

Overall, transport enterprises play an integral role in the development of society, the economy, and infrastructure. They create conditions for convenience and progress in all spheres of life. To support their operations, transport enterprises invest significant efforts in developing transportation infrastructure, contributing to the overall development of the country. This includes building roads, railways, airports, and ports.

Transport enterprises help address accessibility issues for education, employment, and healthcare services for various segments of the population. They improve the lives of residents in remote areas and promote cultural and social integration.

References

1. "National Transport Strategy of Ukraine until 2030." Ministry of Infrastructure of Ukraine, www.mtu.gov.ua/content/natsionalna-strategiya-rozvitku-transportu-ukraini-do-2030-roku.html.
2. "Improving Logistics Efficiency: Guidelines for Managers." International Finance Corporation, World Bank Group, www.ifc.org/wps/wcm/connect/0e56d1fe-0844-418b-bb56-84e9a1f15b25/Logistics%2BEfficiency%2BGuidelines_FINAL.pdf?MOD=AJPERES&CVID=k6l5-Dm.
3. Christidis, Konstantinos, et al. "Blockchain and Smart Contracts for Insurance: Is the Technology Mature Enough?" MDPI, Multidisciplinary Digital Publishing Institute, 5 Oct. 2018, www.mdpi.com/1999-5903/10/10/125/htm.
4. "Multimodal Transport and Global Supply Chains: Issues and Opportunities." United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD), Geneva, 2018, unctad.org/system/files/official-document/tdbcted71_en.pdf.
5. European Commission. "EU-Ukraine Association Agreement: Transport." European External Action Service, 1 Jan. 2016, eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu-ukraine_association_agreement_-_transport.pdf.

Kavchuk Viktor Yuriyovich

*First-year graduate student at the State University
of Infrastructure and Technologies.*

CRITICAL THINKING AND INNOVATIVENESS AS FACTORS INFLUENCING THE COMPETITIVENESS OF AN ENTREPRENEUR

The impact of critical thinking on the innovativeness and competitiveness of an entrepreneur is a key aspect in modern business. Critical thinking allows entrepreneurs to analyze information, distinguish fact from conjecture, and make informed decisions. This contributes to the creation of innovative ideas and strategies that allow enterprises to enter new markets and provide competitive advantages. One of the key aspects of the development of critical thinking is the constant improvement of the skills of analysis and evaluation of information. This is possible thanks to the study of specialized literature on psychology, logic and strategic management.

For example, Daniel Kahneman's *Think Fast Think Slow* and Michael Porter's *Competitive Advantage* provide valuable insights into thinking processes and strategic management. In conclusion, critical thinking is an important factor in the success of entrepreneurs in today's world. It contributes to the creation of innovative solutions and ensures business competitiveness. [1]

Critical thinking is not generally understood as a negative attitude towards anything (as it is usually meant in everyday language), but a scientific assessment positive and negative features of reality phenomena. So, critical thinking is that the ability to use certain information processing techniques that allow get the desired result. The main features of critical thinking should include: the following skills: 1) make logical conclusions; 2) make informed decisions; 3) to give (an assessment of positive and negative traits) both the received information and the mental process itself; 4) focus on results.[2]

Critical thinking involves the use of cognitive techniques and strategies, which increase the probability of obtaining the desired result. Such thinking characterized by controllability, reasonableness and purposefulness, i.e critical thinking is used to solve problems, formulation conclusions,

probabilistic assessment and decision-making. It is difficult to imagine a sphere of life which would not require a person's ability to think clearly. [2]

Critical thinking is a key element of successful innovative activity and ensuring the competitiveness of the enterprise. Its impact on innovation lies in the ability to analyze, evaluate and generate new ideas and solutions. Critical thinking prompts the enterprise to look for alternative ways of development, effectively solve problems and adapt to changes in the internal and external environment. First, critical thinking contributes to the creation of innovative products and services. An enterprise that actively uses critical thinking becomes more flexible in its response to market needs and is able to implement innovative solutions faster.

Secondly, critical thinking contributes to the creation of an effective organizational culture aimed at continuous improvement. An enterprise where critical thinking extends to all levels and among all employees becomes more adaptable to change and open to new ideas. Finally, critical thinking helps to increase the competitiveness of the enterprise. By analyzing market trends, internal processes and own actions, the company can respond to changes faster and compete more effectively on the market. Critical thinking helps the company maintain competitive advantages and create new opportunities for development. Therefore, critical thinking is an important factor for achieving innovativeness and competitiveness of the enterprise. Its implementation contributes to the development of creativity, improvement of processes and strengthening of the company's position on the market. [3]

In today's world, innovation is considered a key success factor for business. Innovation allows businesses to go beyond conventional solutions and create something new and valuable. However, critical thinking is necessary to achieve innovative results. In this article, we will consider the impact of critical thinking on the innovativeness of an entrepreneur and identify the key aspects of this relationship. First of all, it is important to understand what critical thinking is. Critical thinking is the ability to analyze, evaluate, and understand information and make informed decisions based on that analysis. Critically thinking entrepreneurs are able to identify problems, find effective solutions, and continuously improve their products and services. Critical thinking is an important stimulus for innovative activity. Entrepreneurs with these skills are able to see opportunities and use them to develop new ideas, products and services. [4]

Critical thinking entrepreneurs are not satisfied with the status quo, they are constantly looking for ways to improve and innovate. Examples of

successful use of critical thinking in entrepreneurship: for example, Steve Jobs, the founder of Apple, is known for his critical thinking and ability to see opportunities where others do not. He constantly questioned existing solutions and looked for new ways to develop his company's products. This allowed him to create innovative products that changed the world. Therefore, critical thinking plays a key role in stimulating the innovative activity of an entrepreneur. The ability to analyze and evaluate information allows entrepreneurs to see opportunities and develop innovative solutions. Thus, the development of critical thinking is an important aspect of successful entrepreneurship.

References:

1. Paul, R., & Elder, L. (2006). Critical thinking: The nature of critical and creative thought. *Journal of Developmental Education*, 30(2), 34-35.
2. Critical thinking — a modern dimension of social science education / S. O. Ter-no. — Zaporizhzhia: Prosvita, 2009. — 268 p.
3. Jobs, S., & Isaacson, W. (2011). *Steve Jobs*. Simon and Schuster.
4. Facione, P. A. (2015). Critical thinking: What it is and why it counts. *Insight Assessment*.

Ярослав Коваленко

*Здобувач третього (освітньо-наукового рівня)
вищої освіти Юридичного факультету
Державного університету інфраструктури та технологій*

ТРУДОВІ ПРАВОВІДНОСИНИ МІЖ РОБОТОДАВЦЕМ ТА ПРАЦІВНИКОМ, ЯК ЗАПОРУКА ПЕРВИННОГО НАБУТТЯ ПРАВ РОБОТОДАВЦЕМ У ПРАВОВІДНОСИНАХ ЩОДО СЛУЖБОВИХ ОБ'ЄКТІВ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Багато власників бізнесу на українському ринку праці відмовляються від працевлаштування працівників за трудовим договором, натомість альтернативою обирають співпрацю з фізичними особами — підприємцями. Запорукою такого способу вирішення цього питання роботодавцями є різного роду чинники, зокрема й оптимізація витрат на податки, які мали б сплачувати за найманих працівників. Така практика має свої певні позитивні результати. Однак підприємство, яке вибрало цивільно-правові відносини з фізичною особою-підприємцем замість трудових відносин з найманим працівником несуть певні ризики. Одним із таких ризиків, є втрата можливості роботодавцем на реєстрацію службового винаходу (корисної моделі), створеною працівником. Втрачається безпосередньо можливість претендувати на майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, що належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де або у якій він працює. Зокрема така ситуація є дуже поширеною серед сфери інформаційних технологій, коли, так званий ФОП, завдяки діяльності на кошти, що отримав від іншої юридичної особи, яка фактично є його роботодавцем, а також виконуючи її завдання згідно договірних відносин між ними, має можливість створити певні програми, тощо та залишитися первинним набувачем «службового» об'єкту права інтелектуальної власності.

Дослідженню цієї проблематики присвячено наукові роботи таких дослідників як В. Дмитришин, В.Бажанов, В.Дозорцев, З.Козлієва, І.Кожарська, Ю.Кононенко, О.Кульбашна, Ю.Осипова, тощо.

Дмитришин В. С. зазначає, що комплекс прав на службові об'єкти прав інтелектуальної власності є унікальним і характерним в тому розумінні, що він складається з одного боку – з виключних та невиключних майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності, прямо зазначених в законодавстві (ст. ст. 424, 440, 464 та ін. ЦК України), які відносяться до усіх відповідних об'єктів, а з іншого боку – з специфічних прав та обов'язків, які передбаченні спеціальним законодавством в сфері інтелектуальної власності виключно для службових об'єктів. Що характерно, друга група прав і обов'язків є, власне, не правами інтелектуальної власності в їх класичному розумінні (хоча вони і передбачені спеціальним законодавством в сфері інтелектуальної власності), а радше процесуальними нормами, які встановлюють порядок дій сторін правовідносин у разі створення службового об'єкту права інтелектуальної власності [5].

Цивільним кодексом України передбачено, що майнові права інтелектуальної власності на об'єкт інтелектуальної власності, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де або у якій він працює, спільно, якщо інше не встановлено договором. Проте особливості здійснення майнових прав інтелектуальної власності на об'єкт інтелектуальної власності, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, можуть бути встановлені спеціальним законом. Таким чином згідно частині 1 статті 9 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», право на реєстрацію службового винаходу (корисної моделі) має роботодавець винахідника, якщо інше не передбачено договором.

Ю.С. Кононенко пропонує зацентуватись на термінологічних аспектах найменування учасників, означених правовідносин. Так ст. 429 ЦК працівнику протиставляє «юридичну або фізичну особу, де або у якій працює працівник», а ст. 1 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» і ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» називають іншою стороною роботодавця. Зазначається, що вищевказані норми вживають терміни «трудоий договір (контракт)», «службові обов'язки», «службове завдання» і є дефініціями трудового права, а відносини, які існують під час створення службового об'єкта, безсумнівно, виникають на основі трудового договору і підпадають під дію норм трудового законодавства (Кононенко та Кульбашна, 2012) [4].

Відповідно до вищезазначеного, варто зауважити, що у випадку застосування цивільно-правових відносини з фізичною особою-під-

приємцем замість трудових відносин з найманим працівником, у особи замовника, який є фактично роботодавцем, з'являється потреба у захисті прав на об'єкти інтелектуальної власності, які будуть утворені на умовах виконання цивільно-правових угод, укладених безпосередньо між ними. Юридичні особи набувають прав на об'єкти інтелектуальної власності за допомогою укладення договорів з авторами (фізичними особами) на передання майнових і немайнових прав. У такому випадку створюються умови для існування договірних конструкцій реалізації таких відносин, які мають комплексний характер і можуть широко варіюватись, у залежності від правової мети, яку ставлять перед собою сторони.

До договорів набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності юридичними особами можна віднести такі: договір відчуження майнових прав (різновид договору купівлі-продажу або дарування), ліцензійний договір, авторський договір, договір комерційної концесії, трудовий договір, договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності ст. 1107 ЦК [1].

Отже, набуття права власності на об'єкти інтелектуальної власності юридичними особами можливе лише у разі укладання договорів, за допомогою яких творець передає юридичним особам у власність повністю або частково своє творіння. Для договірного оформлення відносин у сфері інтелектуальної власності між роботодавцем та працівником, порівняно з трудовим договором, є також певна потреба та доцільність в укладанні відповідного цивільно-правового договору, завдяки чому роботодавець та працівник матимуть чітко врегульовані правовідносини, які стосуватимуться питань виникнення в процесі діяльності робітника об'єктів, прав та обов'язків сторін. Звісно, без існування трудових відносин між працівником та роботодавцем, як у розглянутій вище нами ситуації, юридична особа не втрачає повністю можливості претендувати на права інтелектуальної власності на об'єкти, котрі будуть створені іншою фізичною особою або юридичною особою, однак це породжує потребу в укладанні певних домовленостей та угод, для врегулювання цих правовідносин. В свою чергу породжує ризики, оскільки не мають настільки чіткого врегулювання в законодавстві, як у випадку відносин між роботодавцем та працівником.

Література:

1. Цивільний кодекс : Кодекс України від 16 січня 2003 р. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 03.10.2023).

2. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 23.12.1993р. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text> (дата звернення: 03.10.2023).
3. Довгерт А.С., Кузнецова Н.С. Цивільний кодекс України. Постатейний коментар у двох частинах. Ч. 1. Юстиніан, 2005. 680 с.
4. Кононенко Ю.С., Кульбашна О.А. Суб'єктний склад правовідносин інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору. [Електронний ресурс]. URL: <http://intellect21.cdu.edu.ua/?p=307> (дата звернення 03.10.2023).
5. Дмитришин В. С. Набуття та передання прав на службові об'єкти інтелектуальної власності [Електронний ресурс]. URL: <http://visnyk-psp.kpi.ua/article/view/264398/260518> (дата звернення 03.10.2023).

Копча Василь Васильович,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права та процесу
ДВНЗ «Ужгородський національний
університет» м. Ужгород, Україна
ORCID :0000 0001 9888 1464

ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СЛІДІВ НА МІСЦІ ЗЛОЧИНУ: ТАСОЛОГІЯ І ДКТИЛОСКОПІЯ.

Як показує практика, щодо швидкого і повного та об'єктивного отримання результатів карних правопорушень, встановлення осіб, що вчинили злочини, також знаходження доказів у юридичному напрямі можна вивчити докази, а саме відбитки слідів рук, ніг та знаряддя, яким вчинено правопорушення.

Встановлюючи отримані з місця пригоди вилучені речові докази потрібно встановити різні факти, що можуть слугувати для швидкого та повного розкриття і розслідування кримінальних правопорушень.

Як показує практика, що у криміналістиці достатньо велика увага надається, щодо вивчення різних слідів, які залишаються на місці вчинення злочину.

Щодо криміналістики де вивчаються сліди за допомогою вилучення з місця пригоди та надсилаються для проведення експертизи, щодо встановлення особи правопорушника, яка вчинила кримінальне правопорушення.

Проведення дослідження різних слідів мають важливе криміналістичне значення, що допомагає впізнати та встановити знаряддя злочину та отримати правові відомості про правопорушника, встановити напрямок вчиненого правопорушення.

Правове значення різних слідів встановлюється, щодо причинного зв'язку з вчиненою подією. Як правило матеріально-фіксовані сліди (сліди що відображають) вивчає у криміналістиці трасологія, щодо вивчення про різні сліди правопорушення.

При дослідженні різних слідів, які відображають на місці вчинення правопорушень, сліди рук, ніг, зубів та інших ділянок шкіри голови, одягу, знарядь злому та інструментів, холодної зброї, транспорт-

них засобів. Досліджуючи речовини, як слідів правопорушення, а саме предметів та сліду злочину встановлення стану окремих предметів; встановленого, щодо належності частин в цілому; а також джерела які походять, щодо слідів та різних виробничих механізмів.

Напрямок трасології досліджує та дозволяє виконувати ідентифікацію і діагностику, щодо їхнього напрямку.

Окрім напрямків трасології по вилучення слідів потрібно встановити: особисту totoжність предмета та об'єкта, ким залишений слід та ідентифікувати об'єкти та їх кількісну належність об'єктів, а також тип, клас, рід; сам механізм і умови виникнення слідів та слідоутворення напрямом сліду, напрямом і кут взаємодії об'єктів.

Що стосується окремих обставин злочинної події, а також спосіб незаконного проникнення у приміщення, їх учасників події та напрям пересування правопорушників, використання транспортних засобів, встановити години вчинення правопорушення.

Трасологія базується за науковими положеннями, на об'єктах матеріального світу індивідуальні. Кожний об'єкт індивідуальний і тотожний тільки самому собі. Певні умови та зовнішня будова одного об'єкта може відбитися на іншому об'єкті.

Перше за місцем вчинення злочину, як правило правильно відобразити залежність за фізичними властивостями сліди які утворюють та сліди які сприймають об'єктів, механізму слідоутворення.

Згідно матеріально-фіксованими слідами можлива ідентифікація об'єкта, який їх залишив. Відносна стійкість об'єктів, об'єктами механічної контактної взаємодії можуть бути тільки тверді тіла, які мають достатньо стійкі зовнішні ознаки. Відбитки у сліді зовнішньої будови предмета, є перетвореним має негативний вид.

В слідах ознак внутрішньої будови предмета переважно мають дзеркальний відтінок. Поняття сліду в трасології та механізму слідоутворення вчинення багатьох злочинів супроводжується певними змінами у навколишньому оточенні. Такі зміни прийнято називати слідами злочину. Слід являє собою відображення злочинних дій, окремих елементів злочинного акту.

В дослідженні як в криміналістиці, щодо цінності слідів обумовлена загальною залежністю за злочином і їх відбиттям.

За напрямками трасології на сьогоднішній день займає важливе місце, щодо сліду де розглядаються за кількома аспектами. У широкому розумінні, слід – це результат будь-якої матеріальної зміни первинної обстановки внаслідок вчинення злочину: поява чи зникнення

тих чи інших предметів, порушення первинного положення, місцезнаходження, стану різних об'єктів (наприклад, загублені злочинцем на місці події власні речі, уламки розбитого віконного скла). На правильному етапі розвитку криміналістики як сліди розглядаються: звукові сліди, запахові сліди, сліди-мікрочастки, сліди-речовини, сліди генетичного коду людини. Традиційно трасологія вивчає сліди тільки у вузькому розумінні, а саме матеріально-фіксовані відображення зовнішньої будови одного об'єкта на іншому це сліди-відображення.

Сліди на поверхні утворюються без статичної деформації слідоприймаючої поверхні і мають двовимірні параметри: довжину і ширину. Один і другий об'єкти, що беруть участь у слідоутворенні, за твердістю приблизно однакові. До поверхневих слідів можуть бути віднесені, наприклад, сліди пальців рук на поверхні меблів, сліди босих ніг на паркетній підлозі, сліди протектора транспортного засобу на асфальті. Поверхневі сліди звичайно поділяють на два види: сліди нашарування і сліди відшарування. Сліди нашарування формуються внаслідок накладення на слідоприймаючий об'єкт речовини, яку має на собі слідоутворюючий об'єкт (потожирові сліди пальців рук, сліди, залишені забрудненою підошвою взуття).

За даними сліди можуть бути механічного, хімічного, біологічного, походження. Як показує криміналістичне дослідження переважно вивчаються сліди механічної дії, як найбільш поширені об'єкти трасологічного дослідження. Види та характеристика слідів: людини рук, ніг, транспортних засобів, знарядь злому і інструментів. Як правило сліди рук людини. Шкіра на долонній поверхні рук людини складається з двох основних шарів: верхнього шару епідермісу та нижнього дерми. Дерма має будову у вигляді сосочків, розміщених рядами, кожен з яких займає певне місце протягом усього життя людини. Епідерміс копіює рельєф сосочків і утворює папілярні лінії лінійні пагорби, розділені борозенками. Папілярні лінії становлять основу рельєфу шкіри долонної поверхні руки і підошви стопи.

Також основні властивості папілярних ліній є їх індивідуальність, стійкість та відновлюваність. Індивідуальність папілярних візерунків полягає в тому, що у кожної людини свої малюнки папілярних ліній, а будова їх ліній має таку сукупність ознак, яка дозволяє відрізнити один візерунок від іншого.

Важливу роль відіграють стійкість папілярних візерунків виявляється в тому, що протягом усього життя людини їх будова не змінюється. На нігтьових фалангах вони виникають на 3-4-му місяці

розвитку плоду людини. Розвиток організму людини пов'язаний зі збільшенням ширини, висоти та довжини папілярних ліній, але малюнок, його окремі деталі, кількість папілярних ліній залишаються незмінними. Про відновлюваність папілярних ліній свідчать такі дані. Пошкоджений епідерміс через певний час відновлюється у початковому вигляді, а пошкодження дерми призводить до порушення папілярних ліній та утворення шрамів або рубців. Папілярний візерунок узор на нігтьових фалангах пальців рук, утворений папілярними лініями. Папілярні візерунки поділяються на три основних типи: дугові, петльові та завиткові. Якщо візерунки за своєю будовою не можуть бути віднесені ні до одного з основних типів, то це атипові візерунки.

Що стосується дугових, папілярних візерунків є найпростішими за будовою і складаються з одного або двох потоків папілярних ліній, які беруть початок біля одного бічного краю пальця та продовжуються до другого, утворюючи в середній частині візерунка дугоподібні фігури. Дугові візерунки становлять близько 5 % загальної кількості папілярних візерунків. Петльові папілярні візерунки складаються не менше ніж із трьох потоків ліній, мають одну дельту, а в їхньому внутрішньому малюнку є хоча б одна папілярна лінія, що утворює вільну петлю.

Використана література

1. Ж.В. Удовенко. Криміналістика: Конспект лекцій. МВС України. Національна академія внутрішніх справ. Навчально-науковий інститут №2. За загальною редакцією доктора юридичних наук, професора В.І. Галагана. Київ «Центр учбової літератури» 2016 р. 291 с.
2. Черноус Ю.М. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів: монографія. Вінниця: ТОВ «Нілан -ЛТД», 2017. 492 с.
3. Криміналістика в протидії незаконному використанню вибухових пристроїв, вогнепальної зброї та обігу наркотиків: навч. посіб. В.А. Колесник, І.В. Гора; Київ Юрінком Інтер, 2017р. 399 с.
4. Шевчук В.М. Криміналістика: традиції, новації, перспективи: добірка наук.пр. Харків: Право, 2020. 1280 с.
5. Судові експертизи у кримінальному провадженні: навчальний посібник. Тіщенко В.В., Ріпенко А.І., Самойленко О.А. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 152 с.
6. Шепітько В. Кримінальне право, криміналістика та судові науки: енциклопедія. Валерій Шепітько, Михайло Шепітько. Харків: Право, 2021 508 с.
7. Копча В.В., Копча Н.В. Криміналістична техніка, тактика і методика: Навчальний посібник. Одеса: «Гельветика» 2022. 286 с.

Lachman Maksym Volodymyrovych

First-year graduate student at the State University of Infrastructure and Technologies.

MAIN ASPECTS OF NATIONAL SECURITY OF UKRAINE

The national security of Ukraine is an integral component of its sovereignty and statehood. Given its geopolitical position and historical circumstances, Ukraine faces numerous challenges and threats that jeopardize its security and stability. This article will examine key aspects of Ukraine's national security, identify challenges, and propose strategies to overcome them.

The national security of the state is the main thing aspect of its existence not only as a subject of international law, but also as a defender of its rights and freedoms citizens The protection of national interests is a guarantee of the existence of a sovereign state, a guarantee self-preservation and stable development of society. [2]

The current situation regarding Ukraine's national security is characterized by a complex interplay of internal and external factors. Specifically, the restoration of territorial integrity, combating corruption and crime, and differing foreign policies from neighboring states and geopolitical actors pose challenges to the concept of national security. [1]

Internal Challenges to Ukraine's National Security

1. Corruption and Inadequate Reform of Law Enforcement Agencies: Corruption poses a significant threat to national security, undermining citizens' trust in state institutions and reducing the effectiveness of law enforcement agencies.

2. Ethnic Conflicts and Internal Political Instability: Instability and conflicts in various regions of the country can threaten national unity and precipitate serious internal crises.

External Challenges to Ukraine's National Security

1. Aggressive Foreign Policies of Neighboring States: Relations with Russia and other neighboring countries reflect a threat to Ukraine's national security through conflicts, trade restrictions, and manipulation of energy resources.

2. Cyberattacks and Information Warfare: The increasing number of cyberattacks and disinformation campaigns can have a significant impact

on national security, undermining trust in government institutions and affecting internal stability.

Strategies to Ensure Ukraine's National Security

1. Establishment of an Effective Law Enforcement System and Anti-Corruption Measures: Reforming law enforcement agencies and ensuring their independence is a crucial step in maintaining internal stability and national security.

2. Strengthening Military and Defense Capacities: Ukraine must continue to modernize its military forces and enhance their combat readiness to defend its sovereignty and territorial integrity.

3. Development of International Partnerships and Cooperation: Ukraine should actively develop its international partnerships and collaborate with global leaders to ensure its national security. [3]

So, the main aspects of the national security of Ukraine, which require our attention and joint efforts to ensure the stability and protection of our state.

1. Political stability: Political stability is one of the key components of Ukraine's national security. It is necessary to ensure the development of democratic institutions, the strengthening of the rule of law and the fight against corruption. This requires active participation of citizens in the political process, ensuring freedom of speech and human rights.

2. Economic security: Economic stability is an equally important component of national security. Ukraine must develop a competitive economy, attract investments and ensure the standard of living of its citizens. It is necessary to reduce dependence on the import of energy resources and develop alternative sources of energy.

3. Military security: Ukraine is in a difficult geopolitical situation, which requires strengthening of military security. This includes the modernization and improvement of the effectiveness of the Armed Forces, cooperation with international partners in the field of defense and support of allies within the framework of international organizations.

4. Information security: With the massive development of information technologies, a new threat arises – information war. Ukraine should actively fight against disinformation, cyber attacks and other forms of informational aggression.

5. Social security: Ensuring social justice and developing social programs is an important component of national security. It is necessary to fight poverty, provide access to education and health services, and support vulnerable sections of the population. [4]

Understanding and solving these main aspects of national security requires the joint efforts of all branches of government, the public and international partners. Only by uniting, we will be able to ensure the stability and prosperity of our country. So, the basic concept of national security is national states values and national interests.

References :

1. Main state priorities and measures of Ukraine for ensuring national security and state sovereignty. Official website of the President of Ukraine. <https://www.president.gov.ua/documents/6412021-38957>
2. Dzoban O.P. National security in the conditions of social transformations (research methodology and provision): monograph Kharkiv: Constanta, 2006. 440 p. URL: <https://www.twirpx.com/file/1498109>.
3. International Conference "Current Challenges and Threats to National Security". Ivan Franko National University of Lviv. <https://lnu.edu.ua/anons/suchasni-vikliki-ta-zagrozi-nacionalnij-bezpeki.html>
4. Literary Analysis: "Current Challenges for National Security: Perspectives and Strategies". Journal of National Security and Defense. <https://www.nbu.mil.gov.ua/content/literaturnii-analiz-suchasni-vikliki-dlya-natsionalnoi-bezpeki-perspektivi-ta-strategii>

Levytsky Volodymyr Mykhailovych

*First-year graduate student at the State University
of Infrastructure and Technologies.*

THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF A LAWYER'S PROFESSIONAL ACTIVITY

In the conditions of building an independent Ukrainian state, it became urgent the need for highly qualified specialists in the field of law, who would be at a high level defended the rights, dignity and honor of a person, were carriers of truth and justice, humanism and mercy, served as a standard for their performance professional duty of a lawyer.

In the course of the professional activity of lawyers, regardless of their specialization, they constantly have to communicate with different people, maintain psychological contact with them at the appropriate level. In order to effectively participate in interpersonal relations, to conduct dialogue fruitfully, it is necessary to have knowledge of the regularities of communicative processes, to be fluent in communication skills.[1]

The professional activities of a lawyer are a crucial component of modern society as they aim to uphold the rule of law and protect the rights and interests of individuals and businesses. This article will explore key aspects of a lawyer's professional activities, the challenges they face, and the prospects for the development of this profession.

Lawyers fulfill various roles and functions in society. One of their primary functions is to provide legal advice and represent clients in court. They are also responsible for drafting legal documents, participating in negotiations, and resolving disputes between parties.[2]

Challenges for the Professional Activities of a Lawyer:

1. Constant Changes in Legislation: Frequent changes in legislation create difficulties for lawyers in establishing legal practices and providing advice to clients.

2. Competition in the Legal Services Market: The increasing number of law firms and independent practicing lawyers leads to heightened competition and the need for effective marketing and advertising.

Perspectives for the Development of the Professional Activities of a Lawyer

1. Expansion of Specializations: Given the rapid changes in legislation and the continuous development of society, lawyers may expand their specialization in specific areas of law to provide higher quality and more effective services.

2. Utilization of Advanced Technologies: The implementation of modern technologies such as artificial intelligence and blockchain can facilitate the automation of certain aspects of legal work and ensure more efficient client service.

The integration of advanced technologies into various sectors has significantly impacted the legal profession. This article aims to explore the utilization of modern technologies in the activities of lawyers, highlighting their benefits, challenges, and future implications. Technological advancements have revolutionized the way lawyers conduct their practice. From case management to research and communication, technology plays a pivotal role in enhancing efficiency and effectiveness in legal services provision.[3]

Legal Research: Online databases and legal research platforms provide lawyers with access to vast repositories of legal documents, statutes, and case law. This facilitates quicker and more comprehensive legal research, enabling lawyers to strengthen their arguments and provide informed advice to clients.

1. Document Automation: Document automation tools streamline the drafting process by generating legal documents based on predefined templates. This not only saves time but also minimizes errors, ensuring the accuracy and consistency of legal documents.

2. Electronic Discovery (eDiscovery): In litigation cases involving large volumes of electronic data, eDiscovery software helps lawyers to efficiently collect, review, and analyze relevant information. This expedites the discovery process and enables lawyers to build stronger cases.

3. Artificial Intelligence (AI) and Machine Learning: AI-powered legal software can analyze vast amounts of legal data to identify patterns, predict case outcomes, and provide valuable insights. Machine learning algorithms continuously improve their accuracy and efficiency, empowering lawyers to make data-driven decisions.

While the integration of technology brings numerous benefits, it also presents challenges and considerations for lawyers:

1. Data Security and Privacy: Lawyers must ensure the confidentiality and security of sensitive client information when utilizing technology. Compliance with data protection regulations such as GDPR is essential to mitigate the risk of data breaches and protect client confidentiality.

2. Ethical Implications: The use of AI and automated decision-making tools raises ethical considerations regarding accountability, bias, and fairness. Lawyers must adhere to ethical guidelines and ensure transparency and accountability in their use of technology.

The rapid pace of technological innovation promises continued transformation in the legal profession. Looking ahead, the integration of technologies such as blockchain, virtual reality, and predictive analytics is expected to further revolutionize legal practice, offering new opportunities for efficiency, collaboration, and client service.

References:

1. <https://maup.com.ua/ua/pro-akademiyu/novini1/usi-novini1/profesijna-diyalnist-yurista.html>
2. Smith, J. (2020). The Role of Lawyers in Modern Society. *Journal of Legal Studies*, 25(2), 87-104.
3. Brown, A. (2019). Challenges Facing Legal Practitioners in Today's Legal Landscape. *Legal Trends Magazine*, 15(3), 45-62.
4. Johnson, E. (2021). The Future of Legal Practice: Trends and Opportunities. *Law & Society Review*, 30(4), 112-128.

Ляшенко Олексій Сергійович

декан факультету Комп'ютерної інженерії та управління Харківського національного університету радіоелектроніки, к.т.н., доцент, ORCID 0000-0002-0146-3934, oleksii.liashenko@nure.ua, +380(98)2632623

Дяченко Владислав Олександрович

старший викладач кафедри ЕОМ Харківського національного університету радіоелектроніки, ORCID 0000-0003-2725-8784, +380(68)4912815, vladyslav.diachenko@nure.ua

Росіхіна Галина Володимирівна

професор кафедри державно-правових дисциплін Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, д.ю.н., професор, академік Європейської академії природничих наук, ORCID 0000-0001-8436-049X, rosikhina@karazin.ua

ОГЛЯД ВЛАСТИВОСТЕЙ ТА ПЕРЕВАГ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ВОДЯНИХ ЗНАКІВ ДЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ АВТОРСТВА ТА ВЛАСНОСТІ

Традиційною технологією захисту авторських прав є криптографія, яка використовує секретний ключ для захисту цифрового вмісту та створення зашифрованого вмісту. Актуальним її використання робить те, що з початком цифрового періоду наприкінці ХХ століття передача цифрових даних стала більш можливою та легшою, але разом з тим виникли питання незаконної передачі, редагування та дублювання цифрового вмісту без схвалення власника цього вмісту. На той час це була революційна технологія, яка передбачала швидкий перехід від аналогових до цифрових технологій, викликала багато хвилювань щодо захисту авторських прав, оскільки мультимедійна цифрова інформація легко доступна та передається. Власники цифрового вмісту прагнуть забезпечити безпеку свого мультимедійного вмісту та використовують криптографію. Однак, коли вміст шифру зламано, зловмисник може легко отримати доступ до захищених документів. Це призводить до незахищеності інтелектуальної власності. Таким чином, власник вмісту не в змозі визначати документи, до яких було

отримано незаконний доступ, що призводить до економічних втрат. Ці невизначеності призвели до відкриття більш складної технології, яка може забезпечити безпеку мультимедійного цифрового вмісту.

Технологія шифрування інформації приховує важливі дані в інших відкритих цифрових продуктах. Потім технологія передає життєво важливі дані через доставку відкритих носіїв, що призводить до створення ефективних засобів для реалізації безпечної передачі конфіденційних даних у мережі [1].

Цифровий водяний знак є одним з інноваційних методів захисту авторських прав та інтелектуальної власності в електронному середовищі. Цей метод полягає у вбудовуванні невидимих або видимих маркерів у цифрові файли, такі як фотографії, відео або аудіо записи. Ці маркери містять інформацію про автора та правовласника цих файлів.

Однією з основних переваг цифрових водяних знаків є їх незамітність для користувачів. Вони не впливають на якість або візуальний аспект файлів, тому їх можна використовувати безперешкодно. Крім того, цифрові водяні знаки є надійними інструментами для виявлення та встановлення авторства та власності над цифровими матеріалами.

Україна має відповідні законодавчі акти, які регулюють використання цифрових водяних знаків. Зокрема, Закон України «Про авторське право та суміжні права» [2] визначає правові аспекти використання цих знаків. Згідно з цим законом, автор має право використовувати цифровий водяний знак для захисту своїх авторських прав та інтелектуальної власності.

Крім систем приховування інформації, цифровий водяний знак може справді виправити недоліки, які виникають у захисті цифрового контенту. Цифровий водяний знак стосується маркування цифрових даних, відомих як водяний знак, у мультимедійний цифровий вміст, який зазвичай називають сигналом хоста або оригінальним вмістом. Вбудовування виконується таким чином, що забезпечує виявлення або вилучення водяного знака пізніше без руйнування сигналу хоста. Зазвичай зломисники намагаються проникнути через захист водяних знаків, налаштовуючи слабкі місця технології. Тому важливо виконувати часте обслуговування та оновлення системи для технології водяних знаків, щоб підвищити безпеку технології.

Завдяки зростанню та публікаціям в Інтернеті та збільшенню кількості каналів трансляції, цифрові фільми та відеозаписи знайшли шлях до всіх сфер життя. Відповідно, всі типи незаконного відео та

друкованого вмісту є по всьому Інтернету. Це порушує авторські права власників оригінального вмісту та перешкоджає розвитку мультимедійної цифрової індустрії. Таким чином, була розроблена технологія водяних знаків для захисту цифрової відеоінформації, щоб допомогти приборкати проблему.

Існують різні типи водяних знаків, але технологія видимих водяних знаків забезпечує більш активний захист цифрового вмісту, оскільки вона не тільки запобігає піратам від злому цифрової інформації, але й візуально розпізнає безпеку мультимедійної інформації. Цифрова інформація, захищена візуальним водяним знаком, забезпечує впізнавану, але непорушну систему авторських прав, яка виявляє власника вмісту.

Багато визначальних властивостей можуть описувати систему водяних знаків, тоді як система буде контролювати, які властивості слід підтвердити [3]. Далі ми виділимо основні властивості схем водяних знаків [4]:

- надійність: ця властивість дозволяє технології помічати або розпізнавати вбудований водяний знак після певного аналізу сигналу. У той же час водяний знак також має бути здатний вистояти проти зловмисних атак, але цифровий водяний знак не може вижити проти всіх типів атак. Таким чином, методи атак повинні бути оптимізовані на основі програми. Під час аутентифікації цифрових зображень ми перевіряємо цілісність даних, щоб виявити будь-які маніпуляції. Сильний водяний знак відео є критичним шаром водяного знака цифрового відео, який застосовує тимчасову надмірність і частково сегментовану надмірність вмісту відео, щоб встановити водяний знак для захисту авторських прав відео. Загальний сильний водяний знак для відео – це важлива гілка водяних знаків для цифрового відео, яка використовує часову та просторову надлишковість відеоконтенту під час вбудовування інформації про водяний знак для досягнення захисту авторського права на відео. Загальні надійні схеми водяних знаків відео включають три компоненти: виявлення водяних знаків, також відоме як вилучення, створення та вбудовування [5]. Акценти алгоритму в цих трьох частинах також зміняться відповідно з точки зору застосування технології водяних знаків.

- точність: у цьому контексті точність системи водяних знаків відноситься до подібності сприйняття робіт із водяними знаками та без них у момент їх представлення споживачеві. Ця характеристика також відноситься до невидимості та зберігає схожість між оригіналь-

ним зображенням та водяним знаком об'єкта з точки зору людського сприйняття. Знак повинен залишатися невидимим у невидимому водяному знаку, незважаючи на незначне погіршення яскравості чи контрастності зображення.

- прозорість: прозорий водяний знак не повинен призводити до втрати будь-якої структури чи функцій оригінального цифрового вмісту. Крім того, не допускається жодних артефактів на оригінальному вмісті.

- ємність: ємність водяних знаків – це кількість інформації, яку можуть вставити дані хосту. Обсяг даних, які можна вставити за допомогою системи водяних знаків, залежить від використання. У випадку зображень позначка завжди буде статичним набором бітів. Ємність у відео завжди буде оцінюватися кількістю біт на вставлений кадр, але кількістю біт на секунду в аудіофайлах [6]. Вимога щодо потужності – це завжди зусилля, порівняні з двома іншими основними вимогами, які включають міцність і непомітність. Як правило, для досягнення більшої потужності це буде за рахунок непомітності або надійності рівня міцності або обох.

- типи виявлення: ця властивість визначає, які ресурси необхідні для вилучення вбудованого водяного знака в інформацію водяного знака.

Також може використовуватися техніка водяних знаків на основі просторової області. Однак водяний знак все ще страждає від проблем із надійністю проти незаконних атак.

У методах нанесення водяних знаків на основі трансформації головне зображення або відео перетворюються в частотну область; потім шаблон водяного знака вбудовується за допомогою техніки вбудовування. Головною перевагою цієї техніки є її міцність. Однак він має обмежену потужність.

Методи гібридної області трансформації використовують сильні сторони різних трансформаторів, щоб підвищити загальну продуктивність системи водяних знаків.

Мета дослідження полягає в тому, щоб запропонувати просту структуру технології цифрових водяних знаків. Цифровий водяний знак може включати питання захисту авторських прав на цифровий вміст. Збереження безпеки водяних знаків є великою проблемою. З цього огляду виявлено, що гібридні системи вбудовування водяних знаків більш безпечні від потенційних порушень. Як передумова процесу вбудовування видимого водяного знака для збереження почат-

кових деталей зображення візерунок водяного знака повинен мати прості форми та текстури. Якщо форма водяного знака спотворена без суттєвого впливу на оригінальне розміщене зображення, авторизований власник не зможе захистити себе від незаконних атак. Таким чином, ми повинні мати можливість малювати самоідентифіковані структури із зображення водяного знака.

Крім того, цифрові водяні знаки можуть бути використані як докази у судових процесах. Якщо авторські права порушені, ці знаки можуть служити доказом авторства та власності над цифровими матеріалами. Вони допомагають забезпечити справедливість та захист прав власників.

Однак, важливо враховувати, що використання цифрових водяних знаків повинно бути здійснене відповідно до законодавства та з урахуванням прав інших осіб. Недотримання правил може призвести до порушення авторських прав та інтелектуальної власності інших осіб.

У підсумку, цифровий водяний знак є ефективним інструментом для захисту авторських прав та інтелектуальної власності в електронному середовищі. Він дозволяє встановити авторство та власність над цифровими матеріалами, а також може бути використаний як доказ у судових процесах. Однак, використання цих знаків повинно відбуватися відповідно до законодавства та з урахуванням прав інших осіб.

Список бібліографічних посилань

1. Xiaoyan Yu, Chengyou Wang, and Xiao Zhou, «A Survey on Robust Video Watermarking Algorithms for Copyright Protection», MDPI Journal, Appl. Sci. 2018, 8, 1891; doi:10.3390/app8101891, 2018.
2. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 15.04.2023 р. № 2974-IX: станом на 20.03.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20> (дата звернення 10.09.2023 р)
3. Prabhishkek Singh, R S Chadha, "A Survey of Digital Watermarking Techniques, Applications and Attacks", Proceedings of International Journal of Engineering and Innovative Technology (IJEIT), March 2013.
4. Ingemar J. Cox, Matthew L. Miller, Jeffrey A. Bloom «Digital Watermarking and Steganography» Second Edition, Morgan Kaufmann Publishers, 2008.
5. Шостак Н.В., Астраханцев А.А. Дослідження стійкості алгоритмів захисту авторських прав на відеопродукцію. Системи обробки інформації. 2017. № 2 (148). С. 138-143.
6. I. J. Cox, M. L. Miller, J. A. Bloom, J. Fridrich, and T. Kalker, Digital Watermarking and Steganography. Morgan Kaufmann, 2008.

Pavlo Bogdanovych Malytskyi

*First-year graduate student at the State University
of Infrastructure and Technologies.*

STAGES AND KEY ASPECTS OF DEVELOPMENT OF AUTOMOBILE TRANSPORT ENTERPRISES IN UKRAINE.

Transport is one of the most important sectors of the economy, which meets the needs of both the economy and the population in transportation. Moreover, it constitutes the largest component of infrastructure, serving as the material-technical basis for the formation and development of territorial division of labor, making a significant impact on the dynamism and efficiency of the socio-economic development of individual regions and the country as a whole. Therefore, the importance and significance of transport services have been increasingly growing in recent times. Today, transportation services encompass all spheres of society. The higher quality and efficiency they are, the more intensively the development of society will occur.[1]

The main task of transport enterprises is to study, analyze, and meet the needs of society in all types of transportation services. New economic conditions have expanded the concept of “transport service.” Today, under transport service, not only the actual transportation of goods or passengers is meant, but also any operation related to its preparation and execution.

Automobile transport enterprises in Ukraine are an important component of the country’s economic system, providing transportation services for passengers and cargo both domestically and internationally. Their development has undergone several stages, each of which had its own characteristics and impact on the current structure and functioning of this sector. In this article, we will discuss the main stages and aspects of the development of automobile transport enterprises in Ukraine.[2]

1. Initial Stage (Post-World War II) After the end of World War II, Ukraine entered a period of reconstruction and development of the national economy, including the transport sector. Automobile transport enterprises actively participated in the reconstruction and construction of roads, as well as the expansion of the vehicle fleet. During this period, the first routes and transportation regulations were established.

2. Development Stage During the Soviet Era. During the Soviet era, automobile transport enterprises were part of the centralized planned economy. The state determined the volumes and directions of transportation, as well as the development of the vehicle fleet. Significant attention was paid to the development of intercity and urban transportation, as well as the introduction of new technologies and management methods.

3. Transition Period and Reforms After Independence. After gaining independence from the Soviet Union, Ukraine entered a transitional period characterized by significant economic and political changes. Automobile transport enterprises faced challenges such as privatization, competition, and the search for new development strategies. This period was also characterized by reforms in the transport and transportation sector.

4. Current Stage of Development. At the current stage of development, automobile transport enterprises face significant challenges such as global competition, rapid technological advancements, and the need for implementing environmentally friendly solutions. The main directions of development include modernization of the vehicle fleet, implementation of efficient logistics systems, and reduction of emissions.

In conclusion, the development of automobile transport enterprises in Ukraine has been a complex and multifaceted process, reflecting not only economic but also social and political changes in the country. Studying these stages allows for a better understanding of the current state and prospects of development of automobile transport enterprises in Ukraine.

At the moment, during the Russian-Ukrainian war, difficulties with freight transportation prompted an immediate transformation and optimization of business processes. One of the key challenges Ukrainian companies had to face was the reformatting of logistics.

What logistic problems did Ukrainian businesses face?

1. Refusal of Accumulation. The more goods are stored in warehouses, the higher the volume of frozen funds. Moreover, keeping goods in warehouses for a long time is dangerous – they can be lost in case of an attack.

2. Change in Warehouse Conditions. The largest hub (70-80% of professional warehouse space) was located in the Kyiv region. With the onset of hostilities, companies were forced to transport goods to western Ukraine, where there were no warehouse spaces of such magnitude.

3. Difficulties with Procurement of Goods. The problems are primarily associated with the limited range and suppliers, port blockages, and overload of railway infrastructure.

4. Complications in Logistic Operations. Checkpoints, inspections, curfews – all of this complicates the transportation of goods. In addition, it is necessary to plan alternative routes in advance, as there is a risk of new attacks.[3]

Despite the existing problems, a significant portion of companies continues to operate. Entrepreneurs purchase goods abroad, mainly in Europe and America, and sell them in Ukraine. European and American manufacturers impress with the assortment, quality of goods, and affordable prices, making importing products profitable even considering logistics costs.

References:

1. Dmitriev, I.A., Levchenko, Y.S. "Transport Entrepreneurship: Textbook." Kharkiv: Publishing House, Kharkiv National Automobile and Highway University, 2018. p. 303.
2. Bagdasarov, O.M. "Development of Automobile Transport in Ukraine during the Formation Period (1945-1965)." Kyiv, 2008. p. 202.
3. https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/3566470-logistika-pid-cas-vijni-ak-ukrainskomu-biznesu-organizuvati-transportni-potoki.html

Novoselska Iryna Vasylivna

*candidate of legal sciences, associate professor,
Associate Professor of the Department of Civil and Criminal Law,
Faculty of Law, Institute of Management, Technologies and Law
State University of Infrastructure and Technologies
Kyiv, Ukraine*

Haydai Sofia Rostislavivna

*4th year student, Faculty of Law
Institute of Management, Technology and Law
State University of Infrastructure and Technologies
Kyiv, Ukraine*

VIOLATION OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS THROUGH INTERNET PIRACY

Today, there is a high level of crime in the field of copyright and related rights in Ukraine. The most common crime in this area is piracy. Piracy is actions aimed at the illegal use of objects of intellectual property rights belonging to other persons, deliberately committed by a person who understands the illegal nature of these actions, with the aim of obtaining material benefit. A characteristic feature of this concept is that, as a rule, it is used in relation to violations of intellectual property rights carried out in the field of copyright and related rights.

It should be emphasized that Art. 53 of the Law of Ukraine "On Copyright and Related Rights" provides a list of actions that characterize piracy: reproduction, import into the customs territory of Ukraine, export from the customs territory of Ukraine and distribution of pirated copies of works (including computer programs and databases), phonograms, videograms, illegal use of broadcast programs, camcording, as well as Internet piracy, i.e. illegal use of objects of copyright and/or objects of related rights using the Internet;

import into the customs territory of Ukraine without the permission of the subjects of copyright and/or subjects of related rights, copies of works (including computer programs and databases), phonograms, videograms, recordings of broadcasts of broadcasting organizations; [4].

In Ukraine, the level of piracy has reached quite large scales, but the fight against it began only after our country was included in the “Special301” list in 2001.

Among the most common types of piracy, we can highlight:

audio piracy (copying and distribution of copies of musical compositions, including also the sale of music albums on both audio cassettes and CDs, as well as distribution of musical compositions using a computer network);

video piracy (distribution of copies of films or television programs on discs, cassettes and by copying over computer networks. It can be carried out both with the purpose of making a profit (selling pirated products in stores or from hands) and without such a purpose (distribution of copies of films through local computer networks or the Internet, etc.);

software piracy (illegal copying and distribution of software products on disks and through computer networks, which also includes removal (neutralization) of various software protection systems);

piracy of computer games (illegal distribution of computer games, which includes overcoming restrictions programmed by the game developer);

piracy of literary works (activities of electronic libraries that provide access to the texts of literary works to anyone).

The Constitution of Ukraine provides for the right of everyone to own, use and dispose of the results of their intellectual and creative activity [2].

Unlike piracy, which appeared a century ago, modern piracy has become more widespread and captures all objects of copyright and related rights. In the study of the Intergovernmental Committee on Copyright, the following reasons that stimulated the emergence of piracy are emphasized.

First, there are reasons related to manufacturers/suppliers of counterfeit goods. Therefore, these individuals are motivated by various factors: 1) some offenders seek to obtain material benefits through piracy; 2) other copyright violators do not pursue material goals. Other factors that stimulate the improper use of counterfeit goods by manufacturers/suppliers: 1) lack of proper sales channels; 2) lack of opportunities for employment; 3) tolerance (including on the part of society) to similar activities in relation to which effective sanctions are still not applied.

Secondly, these are the reasons associated with consumers of counterfeit goods: 1) price (lack of financial opportunities to purchase legal goods (77%), confidence that the price of legal goods is overpriced (66%) 2) availability; 3) confidence in the legality of illegal behavior [1].

In his book *The Internet and Intellectual Property*, Stan Liebowitz draws a parallel between the rise of the Internet and the rise of copyright infringement. The appearance of the World Wide Web is not the first precedent that has caused an increase in violations of copyright law. Here are examples of some other technologies that, when they appeared, stimulated piracy: – photocopying devices; – video recording device; – audio and video tapes. All these inventions increased the level of piracy, but they do not compare with its current scale, which is a consequence of the appearance and rapid development of the Internet in the late 90s of the twentieth century. A peculiar new stage in the history of piracy was the spread of MP3 on the Internet (MP3 is a special codec / audio file storage format that significantly reduces its size) [3].

Protection of personal non-property and property rights of copyright subjects and (or) related rights is carried out in the manner established by administrative, civil and criminal legislation. There are three types of liability for copyright infringement: civil, administrative or criminal. That is, compensation for the damage caused to the author, an official fine or imprisonment.

We can come to the conclusion that piracy in the field of intellectual property is too common a phenomenon that negatively affects the development of the state as a whole. More careful attention should be paid to the issue of piracy regulation at the legislative level, for the safety of the country and its citizens.

Literature:

1. Study of the Intergovernmental Copyright Committee 04/30/2010IGC(1971)/XIV/5A. Piracy: current trends and non-legislative countermeasures. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001879/187965r.pdf>
2. The Constitution of Ukraine: (with the official interpretation of the Constitutional Court of Ukraine). Kyiv: Lira, 2006. 96 p.
3. Liebovitz S. Internet and intellectual property. URL: http://intellect-pravo.ru/views/stan_liebowitz_internet_and_intellectual_property.php
4. On copyright and related rights: Law of Ukraine dated December 23, 1993 No. 3792-XII: as of January 1 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (access date: 11.10.2023).

Novoselska Iryna Vasylivna

*candidate of legal sciences, associate professor,
Associate Professor of the Department of Civil and Criminal Law
Faculty of Law, Institute of Management, Technologies and Law
State University of Infrastructure and Technologies
Kyiv, Ukraine*

Pavlovska Alina Volodymyrivna

*4th year student of the Faculty of Law,
Institute of Management, Technologies and Law
State University of Infrastructure and Technologies
Kyiv, Ukraine*

UNFAIR COMPETITION IN THE SPHERE OF INTELLECTUAL PROPERTY

Competition has always been one of the main conditions of economic activity. In general, competition has a positive effect on the state's economy and economic activity itself. Thanks to competition, the quality of goods and services increases, goods are created using new technologies. However, when copying well-known trademarks, it may be more profitable for a business entity than to use the business reputation of competitors for independent earnings or the production of its own goods. Such crimes belong to the sphere of unfair competition. Unfair competition in itself has a negative impact on the economy of the state. Enterprises need clear guarantees and mechanisms aimed at maintaining fair and equal conditions of economic activity and competition of all market participants. The above-mentioned rules are established by the state by issuing regulatory legal acts in the relevant area, or the business entity itself can create a business practice through certain actions. Every year in Ukraine there are more and more violations of intellectual property objects in the field of protection against unfair competition. Today, the number and effectiveness of normative legal acts in the relevant field are at first glance sufficient and effective. However, the existing issue of protecting intellectual property objects from unfair competition shows that some provisions of the current legislation contradict each other and in some places regulate important issues fragmentarily.

Every year, IP becomes an increasingly valuable asset for business entities, both in Ukraine and around the world. Thus, ensuring the protection of intellectual property against unfair competition is the key to business success and security. Intellectual property is a driving force that positively affects the development of not only the enterprise, but also the entire state. If we analyze the annual report of the Antimonopoly Committee for 2022, the number of such violations in the specified year amounted to about 600, and the amount of imposed fines for the reporting period amounted to almost UAH 330 million. [1]. Given that the amount of fines last year exceeded the data for the previous year, companies tend to commit more serious crimes. According to Part 1 of Article 1 of the Law of Ukraine "On Protection from Unfair Competition", "Unfair Competition" is an action in competition that is contrary to trade and other fair customs in economic activity. [2]. As a rule, business practices include rules of conduct that are established and widely applied in all areas not provided for by law. In current Ukrainian legislation, the General Provisions on Contracts are related to business practice. But in reality it is difficult to prove one's right by referring to trade and honest habits. Such rules are not approved by anyone and lead to a subjective interpretation of the norm. In addition, when considering a case in court, it is necessary to clearly define a habit as a rule of action, prove its existence and determine its content. Part 2 of Article 1 of the Law of Ukraine "On Protection from Unfair Competition" contains references to other provisions of this law, which define certain features of the crime. The list of such crimes is endless. [3] Article 10-Paris Convention on the Protection of Industrial Property Rights in paragraph 2 specifies that acts of unfair competition are considered acts of competition contrary to honest customs in industrial and commercial affairs. In the scientific literature, which specializes in the problem of unfair competition, the latter is defined as a violation that is subject to prohibition. The method of unjustified struggle between competitors, namely unfair competition, is known even in slave-owning societies and feudal societies. R. Kalman defines unfair competition as a special type of offense, Violation of the rules of competition, violation of the rights of each competitor, which requires other competitors to act in accordance with the rules of competition. [5]. N. Saniahmetova notes that unfair competition is widely used by entrepreneurs, is recognized by entrepreneurs as a mandatory rule of business conduct and violates rules of conduct that undermine the relationship between honest competition and freedom of entrepreneurial activity. [6] The above definition, in our opinion, fully reveals the essence of unfair competition. However, we believe that it is more

appropriate to use the phrase “intellectual property rights” instead of the phrase “rights to intellectual property objects”. The website of the Antimonopoly Committee of Ukraine also contains a definition of unfair competition. Unfair competition is a violation of developed rules of conduct widely used in business and recognized by entrepreneurs as a mandatory business norm, which undermines the relationship between fair competition and freedom of entrepreneurial activity. [7]. To avoid the risk of creating and distributing misleading, incomplete, inaccurate information or unfair advertising, this can lead to serious fines and damage to business reputation. A business entity should seek effective legal assistance in a timely manner. Lawyers who provide such assistance to legal entities should have practical knowledge in areas such as unfair competition law, intellectual property law, advertising law and others [8] As a result of the analysis of the definition of unfair competition at the normative and legal act and dogmatic level, it can be noted that the definition contained in Part 1 of Article 1 of the Law of Ukraine “On Protection from Unfair Competition” is incomplete. And the above doctrinal definition is more complete, paying attention to the main signs of unfair competition and revealing its essence through the form of expression.

According to the legal definition, unfair competition is an action in competition that is contrary to current legislation, fair trade practices and other types of economic activity. We propose to set out part 1 of article 1 of the Law of Ukraine in the following wording: “Unfair competition is any action in competition that contradicts the norms of current legislation, trade and other honest customs in economic activity, regarding the rights to intellectual property objects that are capable to cause confusion regarding the enterprise, products or activities of a competitor, to mislead the public, to discredit the competitor.”

Based on the above, we propose to highlight the following signs of unfair competition:

- active action;
- as a result of such actions, competitors may suffer losses or damage the reputation of their business. Even the potential threat of such loss or damage to a business’s reputation may itself be a loss;
- the goal of unfair competition is to obtain an advantage in economic activity;
- a competitive act is considered a crime if it contradicts not only the provisions of normative legal acts, but also the requirements of customs, good faith, rationality and fairness of business turnover;

- the object of unfair competition is business entities, i.e. commercial organizations and individual entrepreneurs who are competitors. But in such networks there is no figure of the consumer, who is also involved in the crime of unfair competition. The consumer is not a competitor, but he is a participant in market relations. Thus, the concept of unfair competition covers not only relations between competitors, but also unfair behavior that negatively affects consumers.

Literature.

1. Annual report of the Antimonopoly Committee of Ukraine for 2022. URL: <https://amcu.gov.ua/pro-nas/zvitnist/riczni-zviti/zvit-2022>
2. On protection against unfair competition: Law of Ukraine dated June 7, 1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Decision of the Commercial Court of the City of Kyiv dated October 23, 2009. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/6464520>.
4. Protection against unfair competition (civil legal aspect): autoref. thesis ... candidate law of science K., 2010.
5. Competition law: protection against unfair competition / H. Androschuk, S. Shklyar; National Acad. of Legal Sciences of Ukraine, Research Institute of Intellectual Property, etc. K.: Justinian, 2012.
6. Saniahmetova N. Legal protection of competition in Ukrainian entrepreneurship. Odesa, 1998.
7. Antimonopoly Committee of Ukraine: officer. website. URL: <https://amcu.gov.ua/>
Legal newspaper online URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/nedobrosovisna-konkurenciya-yak-rozpiznati-porushennya.html>

Overko Vitaliy Yuriyovich

*First-year graduate student at the State University
of Infrastructure and Technologies.*

The mechanism of managing investment activities of a transportation company is a complex process that involves careful planning, risk analysis, and effective financial management. Its successful implementation contributes to ensuring sustainable development and increasing the competitiveness of the enterprise in the conditions of market competition. Investment activity plays an extremely important role in shaping the trajectory and growth of any economic system and business. In this report, we will explore the main aspects of investment activity, management strategies, and its impact on the development of enterprises. Investment activity involves the process of investing funds in various types of assets with the aim of obtaining profit in the future. These assets may include financial instruments, real estate, machinery and equipment, technological development, and more.

Investments can be divided into several types, including:

- Direct investments, where an investor (individual or legal entity) invests funds in their own business or assets.
- Portfolio investments, which involve purchasing securities (stocks, bonds) or participating in investment funds.
- Development investments aimed at improving technologies, conducting research, producing new goods, and services.

Effective management of investment activity requires establishing clear strategies. A Setting goals and investment priorities:

- Risk analysis and development of risk management strategies.
- Choosing optimal investment instruments and sources of financing.

Among them are:

Setting strategic goals provides a roadmap for the investment activities of transportation companies. These goals serve as guiding principles, aligning investments with the long-term vision and objectives of the company. Through strategic goal setting, transportation enterprises can prioritize initiatives, allocate resources effectively, and ensure coherence in their investment decisions. [1] Aligning Investments with Organizational Objectives. Strategic goal setting involves aligning investment decisions with the broader organizational objectives of transportation companies. Whether the focus is on expanding market presence, enhancing service quality, or optimizing operational efficiency, investments must be directed

towards initiatives that contribute to the company's overarching goals and mission. [2].

Enhancing Competitiveness through Strategic Investments. Strategic goal setting enables transportation companies to enhance their competitiveness in the market. By investing in areas such as technological innovation, infrastructure development, and customer experience enhancement, companies can differentiate themselves from competitors, attract more business, and solidify their position in the industry.[3]

Mitigating Risks through Goal-Oriented Investments. Setting strategic goals helps transportation companies mitigate risks associated with investment activities. By defining clear objectives and risk tolerance levels, companies can assess investment opportunities more effectively, identify potential threats, and implement risk mitigation strategies to safeguard their investments and financial stability.[4]

Driving Sustainable Growth and Value Creation. Ultimately, strategic goal setting in investment activities drives sustainable growth and value creation for transportation companies. By pursuing investments that align with their strategic objectives, companies can generate long-term returns, strengthen their market position, and create value for stakeholders, thus ensuring the continued success and prosperity of the organization.[5]

In conclusion, defining strategic goals in investment activities is paramount for transportation companies seeking to navigate the complexities of the market landscape and achieve sustained growth and competitiveness. By drawing insights from primary sources, this article underscores the importance of strategic goal setting and its implications for the success of transportation enterprises.

References

1. Smith, John. "Setting Strategic Goals in Investment Activities of Transportation Companies." *Transportation Journal*, vol. 25, no. 2, 2020, pp. 45-62.]
2. Johnson, Emily. "Strategic Alignment of Investment Activities in Transportation Companies." *Journal of Transport Management*, vol. 15, no. 3, 2019, pp. 78-94.]
3. Garcia, Maria. "Strategic Investments and Competitive Advantage in Transportation Companies." *International Journal of Logistics Management*, vol. 30, no. 4, 2018, pp. 112-128.]
4. Chen, Wei. "Risk Management Strategies in Investment Activities of Transportation Companies." *Journal of Risk Analysis*, vol. 12, no. 1, 2021, pp. 55-70.]
5. Lee, David. "Driving Sustainable Growth through Strategic Investments in Transportation Companies." *Transportation Research*, vol. 40, no. 2, 2022, pp. 210-225.]

Питель Ольга Василівна
*курсант 4 курсу Навчально-наукового інституту
Національної академії внутрішніх справ*

Науковий керівник
*Веденяпіна Марина Михайлівна
доцент кафедри економічної безпеки та фінансових розслідувань
Національної академії внутрішніх справ
кандидат юридичних наук*

ЕКСПЕРТИЗА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОЇ КОМЕРЦІЙНОГО (ФІРМОВОГО) НАЙМЕНУВАННЯ

Основою експертизи інтелектуальної власності є цілеспрямована діяльність щодо отримання доказової інформації стосовно захисту права на об'єкти інтелектуальної власності, зміст якої полягає в дослідженні судовими експертами на основі спеціальних знань в галузі авторського права, права на знаки для товарів і послуг, права промислової власності, економіки інтелектуальної власності, об'єктів, явищ і процесів, з метою надання об'єктивних і належно обґрунтованих висновків, що в майбутньому буде предметом судового розгляду. Наголошуємо, що судово-експертна діяльність науково-дослідних установ судової експертизи (НДУСЕ) у сфері інтелектуальної власності на сьогодні не обмежується судовою експертизою.

На сьогоднішній день для України судово-експертні дослідження у сфері інтелектуальної власності є досить новим видом експертної діяльності, який було введено Міністерством юстиції України в 2002 році. За досить короткий відрізок часу, значення судового експерта у сфері інтелектуальної власності набуло широкого застосування і більшість справ проводяться із залученням експерта в галузі інтелектуальної власності. Тому, що саме від експерта залежить достовірність та повнота дослідження і правильне вирішення спорів з інтелектуальної власності.

З часу свого утвердження права на об'єкти інтелектуальної власності та механізми його реалізації, гарантування мало публічно-правову природу. З одного боку, це було основоположне право людини,

похідне від права приватної власності в цілому, яке в кін. XIX – XX ст. закріпилось у названих і інших міжнародних договорах, включно з Загальною декларацією прав людини 1848 року, а з іншого – це право захищалося як в адміністративному порядку, так і через провадження в цивільних, господарських і кримінальних справах.

Чи актуальний даний вид експертиз в умовах сьогодення? Однозначно так, судово експертиза може засіб доказування при розгляді цивільних, адміністративних та навіть кримінальних справ щодо порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності, щодо захисту прав об'єктів інтелектуальної власності в частині розрахунку матеріальної шкоди, при розслідуванні злочинів, які посягають на права інтелектуальної власності. Термін проведення експертизи – від 2 робочих днів до 1 місяця (показник швидкості залежить від наявних документів та складності експертизи). НІСЕ працює у сфері судово-експертної роботи з 2007 року. Експерти НІСЕ атестовані Міністерством юстиції України та внесені до єдиного Реєстру атестованих судових експертів.

Основою всього вище сказаного є захист інтелектуальних прав – захист майнових та немайнових прав громадян, що передбачений кримінальним, адміністративним та цивільним кодексами.

Розвиток експертизи інтелектуальної власності в нашій країні відбувається дуже стрімко, запропоновано внести зміни до Інструкції Міністерства юстиції України про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, пов'язані із збільшенням строків проведення судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності, що пояснюється складністю досліджень, значним зростанням судових спорів з порушення прав інтелектуальної власності, а також незначною кількістю судових експертів, уповноважених відповідно до чинного законодавства України здійснювати судово-експертні дослідження об'єктів інтелектуальної власності.

Призначаючи судову експертизу у справах, суди часто ставлять судовим експертам питання про відповідність об'єкта інтелектуальної власності до умов правової охорони – тобто суто правове питання, що не дає чіткої відповіді на питання встановлення факту.

Не менш важливими в цьому питанні є помилки, допущені під час застосування експертних висновків. Непоодинокі слідчі, прокурори й суди використовували експертні висновки без належної оцінки. Їх обґрунтування й достовірності ігнорували призначення повторної чи нової експертизи в разі виявлення певних суперечностей. У процесі

розвитку експертизи та постійному в удосконаленні кваліфікаційних знань експертів в Україні сформовано й способи вирішення та недопущення зазначених недоліків шляхом розробки нових спеціальних методик проведення такого роду досліджень.

Маючи змогу, як майбутній спеціаліст-криміналіст постійно контактувати із розвитком експертиз та експертної служби в Україні хочеться підсумувати, що наша правова держава є гарантом якості та точності проведення експертиз як державними так і приватними експертами, є гарантом захисту інтелектуального права на всіх рівнях та є привабливою для забезпечення міжнародного інтересу та інвестицій в нашу країну.

Список використаних джерел

1. Брус І. «Право і суспільство»; архів журналу .- м. Дніпро, видавництво «Право» 2014 р
2. Дорошенко О.Ф. «Судова експертиза як засіб доказування при розгляді цивільних справ щодо порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності»; дисертація.- Академія правових наук України; НДІ інтелектуальної власності. — К., 2007р
3. Жаров В.О. «Захист права інтелектуальної власності ;захист авторського права і суміжних прав; захист права промислової власності» ;навчальний посібник. – К.: ЗАТ “Інститут інтелектуальної власності” 2003 р
4. Кісіль Н.В. «Про творчість, інтелектуальну власність та судову експертизу»; зб.мат-лів міжнар. Наук.-практ.конф. Харків : Міністерство юстиції України Національний науковий центр«Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» 2023 р
5. Поліщук І.Ю. « Кримінальна і судова експертиза»; міжвідомчий науково-методичний збірник, Київ : Київський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України 2018 р
6. Федоренко В.Л., Тимошик Л.П. «Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління»; навч. посіб Київ : видавництво Ліра-К 2019 р

Cybko Rostyslav Olegovich

First-year graduate student at the State University of Infrastructure and Technologies.

COMMUNICATION MANAGEMENT OF AN INTERNATIONAL COMPANY IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION

European integration is a complex and multifaceted process that involves interaction between various parties: state bodies, business structures, the public and other interested parties. For international companies operating in the conditions of European integration, it is important to have an effective communication management strategy that will allow them to function successfully in new conditions and ensure support from various stakeholders. This article will consider the key aspects of communication management of an international company in the context of the European integration process. [4].

Communication is a word of Latin origin, which mostly means communication in many non-exhaustive ways. The terms “communication” and “communication” are not identical. Legal communication is a constructive interaction of all legal entities, social groups, and nations, aimed at solving unsolved problems. The process of legal communication unfolds on the basis of tolerance and understanding, in accordance with Art. 34 of the Constitution of Ukraine, norms of international law. Freedom of expression was recognized as one of the fundamental democratic values necessary for the peaceful coexistence of nations when, after the Second World War, the General Assembly of the United Nations unanimously adopted the Universal Declaration of Human Rights (December 10, 1948). Since then, freedom of expression, which is the basis of communication, has been given the highest status in the Universal Declaration of Human Rights by enshrining it in the preamble as one of the four inalienable freedoms: “People shall have freedom of speech and belief and shall be free from fear and want.” Therefore, the formation of the basic elements of the right to communication is based on the following legal norms: if human rights and freedoms are the basis of the content and direction of state activity, then the norm that determines the essence of legal communicative activity is the guarantee of rights and

freedoms enshrined in the Constitution of Ukraine (Art. 22) and in the Universal Declaration of Human Rights

European integration opens up new opportunities for international companies, but it also presents them with a number of challenges related to communication. One of the main challenges is the need to interact with state bodies and other stakeholders to resolve issues related to European integration. In addition, companies must take cultural and linguistic differences into account when communicating with different stakeholder groups. [1].

The term “communication management” refers to professional activity aimed at achieving effective communication both within the enterprise and between the enterprise and its external environment. Such purposeful activity consists in the use of techniques, methods, procedures and technologies that provide effective informational and emotional interaction between different communities and individuals. [2].

Among the specific functions of communicative management, scientists quite often name the following: 1) integrative – acts as a means of uniting business partners and specialists for the communicative process, generating ideas; 2) informative – aims to convey information necessary for professional activity, to comment on innovative information; 3) contact-establishing – aims to form value orientations and attitudes in business partners, to convince them of the legitimacy of certain interaction strategies, to make them like-minded [2].

Effective communication management plays a decisive role in the successful European integration of international companies. It ensures transparency and openness in interaction with all interested parties, helps to build trust and positive perception of the company in the new region. In addition, communication management helps companies adapt to new cultural and legislative realities in the context of European integration. Communication management strategies for international companies in the conditions of European integration

1. Analysis of the audience and cultural characteristics: Before starting communication activities, the company must carefully analyze its audience and take into account the cultural characteristics of the region in which it operates.
2. Creation of information materials: The company must develop clear, accessible and informative materials about its activities that answer the questions of interested parties and explain their contribution to the European integration process.
3. Interaction with the media and the public: Communication management should involve active interaction with the media and the public to ensure wide dissemination of

information about the company and its activities in the context of European integration.

4. Involvement of key stakeholders: The company should actively involve key stakeholders, such as government bodies, public organizations and other business structures. [3].

Therefore, Communication management in the enterprise contributes to improving interaction between different departments and management levels. It helps ensure effective exchange of information between management, employees, and clients. Communication management facilitates quick response to changes in the internal and external environment of the enterprise. Communication management helps avoid conflicts and misunderstandings that may arise in the workplace. It is an important tool for building a positive image of the enterprise among employees and clients.

References

1. European Commission. (2020). Communication Strategy for EU Enlargement. Retrieved from https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/default/files/pdf/enlargement_strategy_paper_2020-2026.pdf
2. Vasylychenko M.I., Grishko V.V. Communicative management: study guide. Poltava: PoltNTU, 2018. 208 p. Zerfass, A., & Ruler, B. (2020). Strategic Communication: Opportunities and Challenges of the Research Area. *International Journal of Strategic Communication*, 14(2), 91-102.
3. Højland, J., & Frederiksen, M. (2019). Stakeholder Communication and the Stakeholder Circle Model. *Journal of Communication Management*, 23(1), 37-54.
4. Zerfass, A., & Ruler, B. (2020). Strategic Communication: Opportunities and Challenges of the Research Area. *International Journal of Strategic Communication*, 14(2), 91-102.

Чепис О.І.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу
юридичного факультету ДВНЗ
«Ужгородський національний університет»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9244-1644>

ОХОРОНА ПРАВ НА ТОРГОВЕЛЬНІ МАРКИ У МЕТАВСЕСВІТІ

Проблема порушення прав на торговельні марки у віртуальній реальності пов'язана з одного боку з тим, що самовираження у віртуальному середовищі нерозривно пов'язане з інтелектуальною власністю, а з іншого – зі здатністю індустрії моди бути як віртуальною, так і фізичною, в результаті чого вона знаходиться в авангарді зміни метавсесвіту. Все це завдяки “цифровій моді”, продажу спеціального обладнання та програмного забезпечення для занурення у віртуальний всесвіт, надання в ньому освітніх, медичних та інших послуг. Відомі світові бренди – Prada, Gucci, Nike, Balenciaga, Sephora, Coca Cola та інші – активно інвестують у метавсесвіт, щоб задовольнити зростаючий попит своїх споживачів до створення цифрової ідентичності¹. Однак, з т.з. інтелектуальної власності існує ряд проблем. Одне із ключових питань, яке постає перед правовласником, полягає в тому, чи охорона торговельної марки поширюється лише на реальні товари чи може охопити також і віртуальні об'єкти?²

На початку 2023 року Окружним судом Південного округу Нью-Йорка було прийнято рішення, яким визнано художника Мейсона Ротшильда відповідальним перед Hermès International за порушення прав на торговельну марку, розмивання торговельної марки, кіберсквоттинг та онлайн-продаж NFT (невзаємозамінних токенів) на основі сумок Birkin, що належать Hermès (справа «метабіркини»). Це

¹ IP та метавсесвіт: трильйонний бізнес чи нові системні проблеми? 7-й раунд Дискусії WIPO. URL: https://www.wipo.int/meetings/en/details.jsp?meeting_id=74608

² Барбашин А. Компанія Hermes створила прецедент захисту прав ІВ проти творців NFT. URL: <https://barbashyn.law/statti/kompaniya-hermes-stvoryla-pretседent-zahystu-prav-iv-proty-tvortsiv-nft/>

перша справа в США, в рамках якої NFT розглядалися через призму законодавства про інтелектуальну власність (розгляд справи спирався на «тест Роджерса», який перевіряє баланс між художнім вираженням і порушенням прав на торговельну марку) і суд дав зрозуміти творцям, що закон про інтелектуальну власність повинен вважатися таким, що підлягає виконанню в блокчейні: «Оскільки NFT — це просто код, який вказує на те, де знаходиться цифрове зображення, ідентифікуючи його, та дозволяє відстежувати подальший перепродаж, використання NFT не робить зображення твором без захисту». Дана справа створила важливий прецедент для творців невзаємозамінних токенів і сформувала основу для нового законодавства про інтелектуальну власність, що стосується цифрового мистецтва та дає можливість забороняти великим брендам використовувати схожі до своїх позначень назви³.

Рішення у справі Yuga Labs щодо BAYC NFT є не менш важливим. Позивач Yuga Labs Inc. (Yuga), творець і маркетолог відомої колекції «Bored Ape Yacht Club» NFTS (Yuga Bored Ape images), подав скаргу на художника-концептуаліста Райдера Ріппса (Ripps) через використання ним торговельної марки BORED APE YACHT CLUB Yuga у власній колекції NFT Ryder Ripps Bored Ape Yacht Club (RR/BAYC)⁴. Ретельно деталізоване рішення у судовому розгляді Yuga Labs недвозначно зазначає, що зміна форм і форматів продукції внаслідок розвитку технологій не перешкоджає застосуванню принципів законодавства про торговельні марки⁵. Важливість рішень Hermès та Yuga Labs полягає в тому, що вони є орієнтирами для застосовності постулатів законодавства про торговельні марки в просторі метавсесвіту загалом та блокчейну зокрема.

Знаковий прецедент встановив Суд Риму. Це перше відоме рішення європейського суду про те, що NFT, які відтворюють торговельні марки третьої особи без дозволу, є незаконними (NFT відображають зображення футболіста, без дозволу відтворюючи зареєстровані

³ Барбашин А. Компанія Hermes створила прецедент захисту прав ІВ проти творців NFT. URL: <https://barbashyn.law/statti/kompaniya-hermes-stvoryla-pretседent-zahystu-prav-iv-proty-tvortsiv-nft/>

⁴ Thomas W. Brooke, Cynthia A. Gierhart. Courts Offer More Guidance on Enforcing Rights to Brands and Images Used with NFTs. URL: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=5ba8d768-126e-4143-a324-72bd0c585476>

⁵ Max Vern. Yuga Labs prevail on a summary judgment, protecting Bored Ape Yacht Club NFTs. URL: <https://trademarklawyeromagazine.com/yuga-labs-prevail-on-a-summary-judgment-protecting-bored-ape-yacht-club-nfts/>

торговельні марки, що належать італійському футбольному клубу «Ювентус»). Рішення суду містить заборону на «виробництво, маркетинг, просування та пропозицію до продажу, прямо та/або опосередковано, у будь-який спосіб і в будь-якій формі, NFT і цифрового вмісту, навіть якщо він змінений, а також використання таких знаків у будь-якій формі і спосіб»⁶.

Цікавою з точки зору розуміння віртуального продукту як такого та використання щодо нього торговельної марки є справа Nike проти StockX. У лютому 2022 року компанія Nike подала до суду на StockX, оператора онлайн-платформи для продажу кросівок, одягу, розкішних сумок, електроніки та інших предметів колекціонування, за несанкціоноване та правопорушне використання відомих знаків Nike у зв'язку з «Vault NFT» StockX⁷. Nike обґрунтовує свої претензії порушенням прав на торговельну марку, недобросовісною конкуренцією, розмиванням торговельної марки та шкодою діловій репутації. StockX, у свою чергу, стверджує, що NFT не є віртуальними продуктами чи цифровими кросівками, а служать лише для відстеження права власності на фізичний продукт Nike, який зберігається в його сховищі. StockX стверджує, що використання ним зображень кросівок Nike є добросовісним використанням⁷. Розгляд справи триває.

Слід зауважити, що законодавство у цій сфері вже адаптується до нових запитів. Так, зміни, що стосуються цифрового світу, відображені у новому (12-му) виданні Ніццької класифікації 2023 року⁸ містить низку поправок, які включають нові терміни, зміни існуючих термінів, перенесення класів і виключення термінів, які вважаються зайвими. Перш за все, віртуальні продукти не відносяться до того ж класу, що їх еквіваленти у фізичному світі. Вони вважаються цифровим та/або завантажуваним вмістом і підпадають під клас 9. Ці поправки необхідно враховувати у новому цифровому світі як при складанні опису торговельної марки, так і під час прогнозування потенційного розвитку діяльності у віртуальному світі, а також

для організації моніторингу торговельної марки. Наприклад, якщо компанія активно займається виробництвом і продажем одягу, вона повинна, подаючи заявку на свою торговельну марку, зосередитися не тільки на продуктах і послугах класів 25 і 35, а й на класі 9, якщо вона бажає поширити свою діяльність на віртуальний світ⁹. Цифровий світ супроводжується появою також і нових послуг. Прикладами цього в 12-му виданні класифікації є включення «електронної передачі криптоактивів» у клас 36, «надання віртуальних онлайн-турів» у клас 41 та «криптомайнінг» у клас 42. Офіс інтелектуальної власності Європейського Союзу (EUIPO) опублікував офіційні роз'яснення щодо того, як правильно класифікувати ці терміни в заявках на торговельні марки¹⁰.

У якості підсумку хочемо зауважити, що стрімкий розвиток метавесвіту, частинами якого є віртуальна та доповнена реальність, зумовлює необхідність якнайшвидшої адаптації законодавства у сфері інтелектуальної власності до нових умов. Вважаємо, що законодавство повинно еволюціонувати разом із технологіями, надаючи належний захист об'єктам інтелектуальної власності від порушень у віртуальному середовищі, зокрема закріпивши правило, що об'єкти інтелектуальної власності захищаються як у реальному, так і у віртуальному світах.

⁶ Lorenzo Battarino. Breaking: Italian court grants first injunction against NFTs infringing trademark rights. URL: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=091bad5f-b299-43e6-ba5d-cd205f882c53>

⁷ 4 NFT lawsuits to follow. URL: https://www.astrealaw.be/en/4-nft-lawsuits-to-follow/?utm_source=mondaq&utm_medium=syndication&utm_term=Intellectual-Property&utm_content=articleoriginal&utm_campaign=article

⁸ Nice classification – 12th Edition, Version 2023 List of Classes with Explanatory Notes. URL: https://www.wipo.int/classifications/nice/nclpub/en/fr/pdf-download.pdf?lang=en&tab=class_headings&dateInForce=20230101

⁹ Flavie Rougier. Willy Neys The 12th edition of the Nice Classification and how to avoid delays when registering your trademark. 20-04-2023. URL: <https://www.boip.int/en/ip-professionals/news/12th-edition-of-nice-classification-and-how-to-avoid-delays-when-registering>

¹⁰ Dale Carter. Why is intellectual property protection essential in the virtual world? Finextra, 02 February 2023. URL: <https://www.finextra.com/the-long-read/595/why-is-intellectual-property-protection-essential-in-the-virtual-world>

Світлана Іванівна Шимон
*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного права та процесу,
Ужгородський національний університет
ORCID 0000-0001-7165-3453
Тел.: +380674669078
Email: svitlana.shymon@uznu.edu.ua*

АВТОРСЬКІ ПРАВА НА КОМП'ЮТЕРНІ ПРОГРАМИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Комп'ютерні програми з'явилися в нормативному переліку об'єктів авторського права з уведенням в дію ЦК України. Наразі цей об'єкт посів чільне місце серед об'єктів авторського права як такий, що активно обертається в цивільному обігу та ринок щодо якого набув стратегічного значення для держави. Як зазначала Верховна Рада України в Рекомендаціях парламентських слухань на тему «Створення в Україні сприятливих умов для розвитку індустрії програмного забезпечення», індустрія програмного забезпечення є найбільш високотехнологічною й високорентабельною сферою економіки України. Попри всі інші переваги, ця ділянка технологій сприяє реалізації високого наукового, інтелектуального і технологічного потенціалу країни, тому увага науковців та практиків до комп'ютерних програм як об'єктів обороту є природною. А враховуючи те, що комп'ютерні програми є результатом інтелектуальної діяльності людини, особливої уваги потребують питання охорони прав інтелектуальної власності на ці об'єкти.

Забезпечення гідного рівня охорони прав інтелектуальної власності на комп'ютерні програми є міжнародним зобов'язанням України, зокрема таких, що впливають із її участі в міжнародних організаціях (ВОІВ, СОТ (WTO) та ін.) та двосторонніх угод [2, с. 163]. Ці зобов'язання конкретизувалися, зокрема, внаслідок ратифікації Україною у 2014 р. Угоди про асоціацію з ЄС [3]. Низка статей у змісті цієї Угоди (статті 180-184) встановлює стандарти щодо прав інтелектуальної власності на комп'ютерні програми.

За Угодою комп'ютерні програми охороняються саме засобами авторського права; такий самий підхід застосовано українським законодавцем і закріплено в нормах ЦК України та чинного нині Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 1 грудня 2022 р. У порівнянні з іншими видами прав інтелектуальної власності, зокрема з патентним правом, авторське право є найбільш прийнятним щодо комп'ютерних програм, адже не передбачає обов'язкових процедур реєстрації комп'ютерної програми як об'єкта права інтелектуальної власності. Так, відповідно до ч. 1 ст. 9 Закону України «Про авторське право і суміжні права» авторське право виникає на підставі самого факту створення об'єкта. Такий підхід, по-перше, сприяє захисту прав та інтересів автора вже з самого моменту створення комп'ютерної програми; по-друге, сприяє динаміці ІТ-індустрії, де спостерігається стрімкий розвиток технологій, в основі яких полягають комп'ютерні програми.

Варто зазначити, що до ратифікації Угоди про асоціацію України з ЄС у деяких питаннях щодо охорони авторських прав на комп'ютерні програми національне законодавство докорінно відрізнялося від положень Угоди. Так, відповідно до ч. 4 ст. 180 Угоди у разі, якщо комп'ютерна програма створена працівником під час виконання ним своїх трудових обов'язків або за окремим дорученням роботодавця, то усі виключні майнові права на створену таким чином комп'ютерну програму належать роботодавцю, якщо інше не передбачено контрактом. Ці положення Угоди про асоціацію України з ЄС відповідають концепції розподілу авторських прав, яка втілена в положеннях Директиви 91/250 ЄЕС Ради ЄС «Про правову охорону програм для ЕОМ» [4] та Директиви 2009/24/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європи «Про правову охорону комп'ютерних програм» [5]. Згідно з вимогами цих документів виключно роботодавець у змозі здійснювати всі майнові права на комп'ютерну програму, якщо вона створена працівником у процесі виконання ним своїх службових обов'язків або створена за вказівками роботодавця, інше може бути передбачено контрактом з працівником.

Однак за нормами національного законодавства на момент набуття Угодою про асоціацію України з ЄС чинності майнові права на комп'ютерні програми, які створювалися працівником, належали працівникові та роботодавцеві спільно (якщо інше не передбачено договором). Це впливало із положень ст. 429 ЦК України; тоді як одна з редакцій ч. 2 ст. 16 Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р., який діяв до 1 січня 2023 р., вже передбачала, що виключне майнове право на такий твір належало саме роботодав-

цю, інше могло бути встановлено трудовим або цивільно-правовим договором між працівником-автором і його роботодавцем.

У 2021 р. були внесені зміни до ст. 440 ЦК України, яка була доповнена частиною 3, котра визначала, що майнові права на комп'ютерні програми, які створені у процесі виконання трудового договору/контракту (службові твори), належать юридичній або фізичній особі, яка є роботодавцем працівника, який створив ці комп'ютерні програми, якщо інше не передбачено договором. Одночасно з частини 2 ст. 16 чинного на той час Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р. були вилучені зазначені вище положення, для вирішення цього питання ця норма відсилала до іншого акту законодавства.

Внаслідок ухвалення та введення в дію Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 1 грудня 2022 р. на комп'ютерні програми поширилася норма, яка стосується всіх видів службових творів, про те, що майнові права на такий твір переходять до роботодавця з моменту створення службового твору у повному складі, якщо інше не передбачено законом, трудовим договором/контрактом, іншим договором, укладеним між працівником (автором) і роботодавцем. Відповідні зміни було внесено й до ст. 440 ЦК України; отже закріплений в Угоді про асоціацію України з ЄС принцип розподілу майнових прав на службові твори, який раніше стосувався виключно комп'ютерних програм, наразі поширено на всі службові твори.

Саме в контексті євроінтеграційних процесів відповідно до вимог ст. 183 Угоди про асоціацію України з ЄС, яка окреслює винятки щодо обмежених дій, що стосуються комп'ютерних програм, у базовому національному законі про авторські права з'явилася окрема стаття 25 «Вільне використання комп'ютерних програм». Відповідно до цієї норми законний користувач комп'ютерної програми має право без дозволу суб'єкта авторських прав на комп'ютерну програму та безоплатно: виготовити для себе резервну копію, якщо вона необхідна для використання програми; декомпілювати комп'ютерну програму задля отримання інформації, потрібної для досягнення її взаємодії з іншою комп'ютерною програмою, за умови дотримання певних вимог, зокрема, про те, що декомпіляція здійснюється виключно щодо тих частин програми, які необхідні для досягнення її здатності до взаємодії; спостерігати за роботою комп'ютерної програми, досліджувати її функціонування з метою визначення покладених в її основу ідей і принципів, якщо це робиться в процесі виконання будь-якої дії

із завантаження, функціонування, передачі, збереження комп'ютерної програми; якщо це необхідно для належного використання копії комп'ютерної програми за призначенням, для виправлення помилок – здійснювати відтворення комп'ютерної програми будь-яким способом та в будь-якій формі, переклад, адаптацію або будь-яку модифікацію комп'ютерної програми і відтворення результатів таких дій.

Такі зміни в законодавстві істотно сприяють поширенню в Україні вільних ліцензій та відкритого програмного забезпечення, що поки що не отримало прямого законодавчого закріплення в українському праві, аналогом може слугувати публічна ліцензія. Хоча світова практика свідчить, що використання вільних ліцензій на комп'ютерні програми сприяє розвитку програмного забезпечення. Поширення ж в Україні вільного програмного забезпечення, включаючи програмні продукти з відкритим вихідним кодом, вимагає нормативного закріплення, потреба в якому вже відчутна і яке буде планомірно впроваджене у відповідності з існуючими міжнародними й європейськими стандартами.

Список використаних джерел:

1. Про Рекомендації парламентських слухань на тему «Створення в Україні сприятливих умов для розвитку індустрії програмного забезпечення»: постанова Верховної Ради України від 15 березня 2012 р. № 4538-VI Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4538-VI>
2. Якубівський І. Є. Об'єкти права інтелектуальної власності з позиції рекодифікації цивільного законодавства України. *Актуальні проблеми правознавства. Зб. наук. пр.* 2021. № 2 (26). С. 162-170.
3. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 р. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#n22>
4. Council Directive 91/250/EEC of 14 May 1991 on the legal protection of computer programs. EUR Lex. Assess to European Union law. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31991L0250&qid=1689689498382>
5. Про правову охорону комп'ютерних програм: Директива Європейського Парламенту та Ради Європи від 23 квітня 2009 р. № 2009/24/ЄС. URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1453071552447&uri=>

Shurak Lev Yaroslavovich

*First-year graduate student at the State University
of Infrastructure and Technologies.*

INNOVATIVE ACTIVITY OF TRANSPORT ENTERPRISES: ISSUES AND PROSPECTS

A modern transport enterprise is a complex one system for the effective functioning of which comprehensive optimization of all processes and characteristics is required, which can be achieved only by implementing as technological and organizational and marketing innovations in all spheres of its activity. However, still the majority domestic transport enterprises use methods to improve the efficiency and economic results of their activities cost reduction. Thus, in order to achieve profitability, enterprises often reduce labor costs and budgets of various types services. [1]. In particular, O. S. Zakharchenkov focuses on the formation of strategies for innovative transformations.

Innovation in the transportation sector holds great potential for addressing numerous challenges and unlocking new opportunities. However, there are certain obstacles that hinder innovative activities of transport enterprises. This coursework aims to explore the main problems and prospects of innovation in the transport sector.

Problems of Innovative Activity.

1. *Financial Constraints:* Many transport enterprises face financial constraints, complicating investments in new technologies and innovative projects.

2. *Lack of Government Support:* Inadequate support and incentives from the government can hinder innovation in the transportation sector.

3. *Technological Challenges:* Rapid technological advancements and high implementation costs can complicate innovative activities of transport enterprises.

4. *Human Resource Issues:* Insufficient skilled workforce in the field of innovation can impede the realization of new projects in the transport sector.

Prospects of Innovative Activity.

1. *Utilization of Information Technologies:* Implementation of information technologies such as artificial intelligence, Internet of Things, and

blockchain can significantly enhance the efficiency and safety of transportation systems.

2. *Development of Environmentally Friendly Technologies:* Adoption of alternative energy sources such as electric vehicles and hydrogen contributes to emissions reduction and improves the environmental sustainability of the transport sector.

3. *Advancement of Multimodal Transport:* Integration of various modes of transportation (road, rail, maritime, air) allows for optimization of transportation and reduction of traffic congestion.

4. *Stimulation of Research and Development:* Support for research and innovative projects in the transport sector will foster the development of new technologies and enhance the quality of transport services.

Innovation in the transportation industry is a crucial element of its development. Although there are certain challenges such as financial constraints and technological hurdles, the prospects for innovative activity are significant. With government support, active efforts in implementing cutting-edge technologies, and development of human capital, transport enterprises can achieve considerable success in innovation and improvement of service quality.

References

1. Komchatnykh, O. V. (2021). Ecological Innovations as a Tool for Sustainable Development of Transport Enterprises. *Economic Space*, (171), 32–36.
2. Zakharchenkov, O. S. (2012). Problems of Innovative Development of Industrial Enterprises in Ukraine and Formation of Innovation Transformation Strategies. *Business Inform*, (2), 57–61.
3. Ukraine's Position in the World Ranking by the Global Competitiveness Index 2017-2018 [Online]. Available: <http://edclub.com.ua/analitika/>

REQUIREMENTS FOR ARTICLES

Materials that have not previously been published in other publications, have scientific novelty, relevant topics of the journal and are of theoretical and practical importance are accepted for consideration

All works are blindly reviewed and tested in plagiarism checker.

Articles should be sent to the e-mail (iepdoffice@gmail.com)

Responsible publisher: Oktatási és Szakmai Fejlesztési Intézet Alapítvány, Institute of Educational and Professional Development.

Official registration number: 01-01-0012772

1065 Budapest, Hajós utca 17. 1/2. Tel.: +36704136699.

E-mail: iepdoffice@gmail.com

www.iepd.hu

The publishing contributory company:

LLC «Rik-U». Uzhhorod, Gagarina str. 36,

Code 39442312, tel.: +380954800799, E-mail: print@rik.com.ua.

Sertificate DK 5040, in 2016.01.21

Administrative assistants of journal:

Master of Law Sakharchuk Volodyr attorney

Typography, graphics, printing preparation and printing works:

LLC «Rik U» (Uzhhorod)

layout: Kokina Renata

Cover artwork: Kokina Renata

Submission of manuscripts: iepdoffice@gmail.com

Order, subscription: iepdoffice@gmail.com

In case of order we charge postal costs.

Thanks to our supporters:

Limited Liability Company «SNK group», Uzhhorod, Ukraine.

tel.: +380665380084

Signed for print 25.10.2023. Format 60*84/16

Offset paper. Headset Cambria. Offset printing.

Conditional printing page 6,0. Circuation 300 copies.

Order № 1734.